ଅଧ୍ୟାୟ - III

ଯୋଜନା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାହ

ଅଧ୍ୟାୟ III

ଯୋଜନା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାହ

3.1 ରାଜ୍ୟ ଜଳସମ୍ପଦର ଯୋଜନା, ବିକାଶ ଏବଂ ପରିଚାଳନା

ଶିଳ୍ପ, ଘରୋଇ, ପରିବେଶ ଜନିତ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଜଳସଂପଦ ଉପରେ ହେଉଥିବା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମୂଳକ ଦାବୀ ଏକ ଏକକୀକୃତ ଜଳସଂପଦ ବିକାଶ ଏବଂ ପରିଚାଳନାକୁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କରୁଥିଲା । ନଦୀର ଉପତ୍ୟକାକୁ ପରିଚାଳନାର ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଜଳବିଜ୍ଞାନିକ ଏକକ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ହାସଲ କରିବାପାଇଁ ନୀତି ପଦକ୍ଷେପ, ପ୍ରଶାସନିକ ପଦକ୍ଷେପ ଏବଂ ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜାତୀୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ କରାଯାଇଛି । ଜଳସଂପଦର ବିକାଶ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଦାୟୀ ରାଜ୍ୟର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଢାଞ୍ଚା ନିମ୍ନ ରେ ଚାର୍ଟ 3.1 ରେ ବିସ୍ତୃତରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଚାର୍ଟ ସଂଖ୍ୟା 3.1: ଜଳସଂପଦର ବିକାଶ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଦାୟୀ ରାଜ୍ୟର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଢାଞ୍ଚା

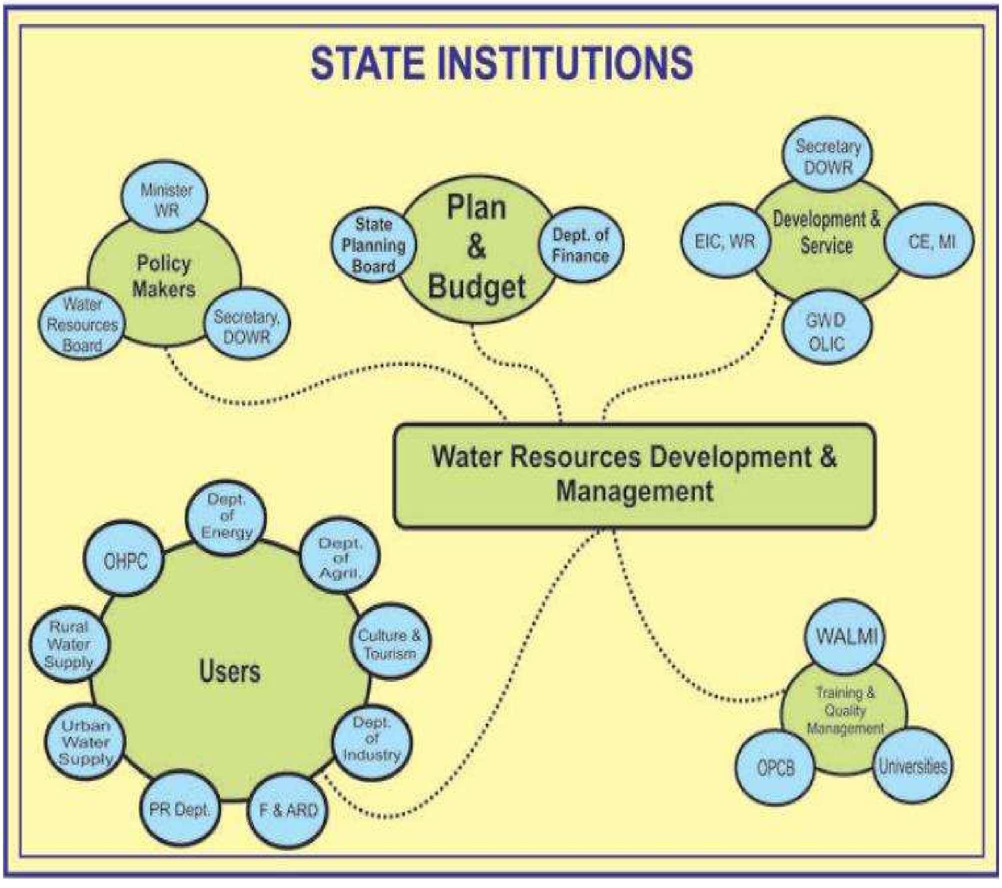

ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ସବିସ୍ତାର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଭୂପୃଷ୍ଠ ଜଳ ସେଚନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲର ଯୋଜନା ଏବଂ ପରିଚାଳନାରେ ଗୁରୁତର କମି ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି ।

3.2 ଜଳସେଚନର ସମ୍ଭାବ୍ୟ (ଆଇପି) ର ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ବ୍ୟବହାର

3.2.1 ରାଜ୍ୟରେ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ଜଳସେଚନ ସଂଭାବ୍ୟ (ଆଇପି) ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ 2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଡିଓଡବ୍ଲୁଆର ବାର୍ଷିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଦେଖା ଯାଇଥିଲା ଯେ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ 1.34 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ମଧ୍ୟରୁ ରାଜ୍ୟ କେବଳ 0.63 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର (47 ପ୍ରତିଶତ) ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା :

ସାରଣୀ-3.1 : ରାଜ୍ୟରେ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟିର ବାର୍ଷିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ବର୍ଷ	ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେକ୍ଟରରେ	ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି ହେକ୍ଟରରେ	ଅସଫଳତାର ପ୍ରତିଶତ
2014-15	27,000	7,917	70
2015-16	10,000	9,229	8
2016-17	17,000	4,000	76
2017-18	34,000	21,747	36
2018-19	45,898	20,125	56
ମୋଟ	**1,33,898**	**63,018**	**53**

(ଉତ୍ସ: ଇ-ଆଇ-ସି (ଜଳସମ୍ପଦ) ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ତଥ୍ୟ)

ଉକ୍ତ ବର୍ଷ ଗୁଡିକରେ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ଅସଫଳତାର ହାର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଆଠରୁ 76 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ।

3.2.2 ମନୋନୀତ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ପାଞ୍ଚଟି ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ୍ ବୃହତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ 2014-19 ମଧ୍ୟରେ 1.47 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର କଲଚରାଲ କମାଣ୍ଡ ଏରିଆ (ସିସିଏ) ରେ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଡିଓଡବ୍ଲ୍ୟୁଆର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ଏବଂ ସଫଳତା ମାତ୍ର 0.82 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର (56 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନ ଚାର୍ଟ 3.2 ରେ ଦିଆଗଲା : -

ଚାର୍ଟ 3.2: ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଆଇପି ଦର୍ଶାଉଛି

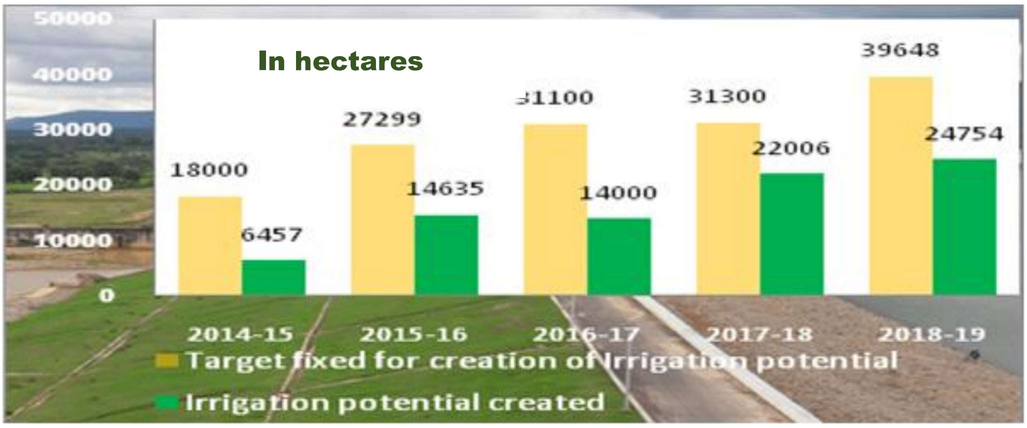

ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ନ କରିବା ର ପ୍ରତିଶତ 38 ରୁ 64 ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ଏହା ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ପାଦନରେ ବିଳମ୍ବ, ଜଙ୍ଗଲ ମଞ୍ଜୁରୀ ପାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ଡ଼ିଜାଇନ୍ ଚୁଡାନ୍ତକରଣରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା ଡିଜାଇନ୍ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ହାସଲ ଆଇପି ବିସ୍ତୃତରେ ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି

ସାରଣୀ-3.2: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା ଡିଜାଇନ୍ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ଏବଂ ହାସଲ ଆଇପିର ବିସ୍ତୃତରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି

କ୍ରମିକ. ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରକଳ୍ପ ର ନାମ	ଡିଜାଇନ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ପ୍ରତିଶତ
1	ଏସଆଇପି	1,00,568	33,899	34
2	ୟୁଆଇଆଇପି	1,28,012	33,710	26
3	ଏଲଆଇଆଇପି	29,900	3,860	13

4	ଆରଆରବିସି	1,21,200	17,606	15
5	ଆରଏଲବିସି	1,14,300	28,471	25
6	ନଅଟି ଏମଏଲପି	7,250	4,100	57
7	10 ଟି ଏମଆଇପି	1,612	772	48
	ମୋଟ	**5,02,842**	**1,22,418**	**24**

(ଉତ୍ସ: ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ରେକର୍ଡରୁ ସଂକଳିତ)

ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପାଞ୍ଚୋଟି ବୃହତ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର 13 ରୁ 34 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ଯଦିଓ, ୟୁଆଇଆଇପି ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2016), ଡିଜାଇନ୍ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ସଫଳତା କେବଳ 26 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।

3.3 ଜଳସେଚନର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ପରିସ୍ଥିତି

ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ବିତରଣ ଯୋଗ୍ୟତା ଏବଂ ସ୍ଥିତିକୁ ଦର୍ଶାଉଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡିକ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି :

3.3.1 ଉପର ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ (ସଂପ୍ରସାରଣ) (ୟୁଆଇଆଇପି)

ଜଳ ଅଭାବ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ତଥା କଳାହାଣ୍ଡି, ବଲାଙ୍ଗୀର ଏବଂ କୋରାପୁଟ (କେବିକେ) ଜିଲ୍ଲାର ଲୋକଙ୍କର ସାମାଜିକ, ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ପାଇଁ ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ନଦୀ ଉପରେ ୟୁଆଇଆଇପିକୁ ଜିଓଆଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ (ମଇ 1978) ଯାହାର ମୋଟ ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷମତା 1.28 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ କରିବା ପାଇଁ 2,300 ନିୟୁତ ଘନ ମିଟର (ଏମସିଏମ) ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ 1987-2004 ମସିହା ମଧ୍ୟରେ 0.76 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ଆୟାକଟକୁ ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଜଳପ୍ରବାହର ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଜଳସମ୍ପଦ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ଜିଓଆଇ 25,484 ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ ପାଇଁ 136.67 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ବାମ ଏବଂ ଡାହାଣ କେନାଲ ପ୍ରଣାଳୀର ସମ୍ପ୍ରସାରଣର ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ (27 ଜାନୁଆରୀ 1999) । ଉଭୟ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କେନାଲ ଗୁଡିକ ମାର୍ଚ୍ଚ 2016 ରେ 761.63 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2020) ।

ଉପର ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ

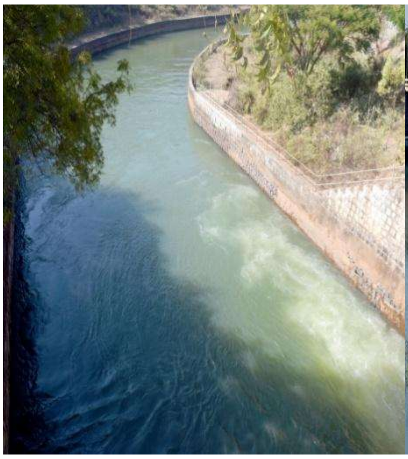

ୟୁଆଇଆଇପିର ବାମ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ

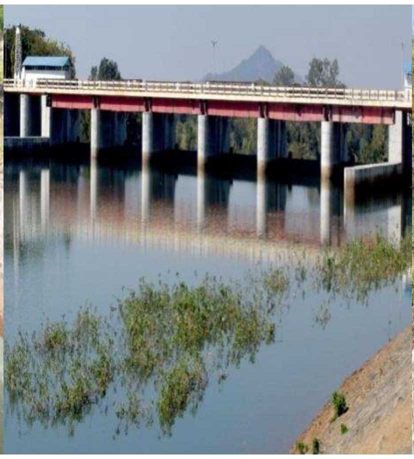

ୟୁଆଇଆଇପିର ହାତି ବ୍ୟାରେଜ

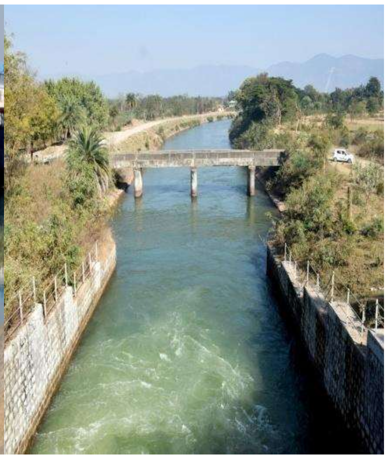

ୟୁଆଇଆଇପିର ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ

ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡିକ ନିମ୍ନଲିଖିତକୁ ନେଇ ଗଠିତ:

- ଡାହାଣ କେନାଲ ପ୍ରଣାଳୀ ମୁଣ୍ଡରେ 50 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ଖଲାସ ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ସଗଡା ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 27,195 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ 33 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 17 କ୍ୟୁମେକ୍ସ କେନାଲର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ମାଧ୍ୟମରେ 15,260 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଡାହାଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ଆଲାଇନ୍‌ମେଣ୍ଟର ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମାଣ ହେତୁ ଡାହାଣ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କେନାଲ ମାଧ୍ୟମରେ କୌଣସି ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା ।
- ବାମ କେନାଲ ପ୍ରଣାଳୀ 69.77 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ତେଲ ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 59.56 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ବ୍ୟବହାର ହୋଇ 49,085 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଥିଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 10.21 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଉପଲବ୍ଧ ଜଳ କେନାଲର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ମାଧ୍ୟମରେ 10,224 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ 9,001 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଥିଲା ।
- 30 କ୍ୟୁସେକ୍ସ ଜଳକୁ ବ୍ୟବହାର କରି 0.26 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଉଚ୍ଚ ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ରେ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯାହାର ସମାପ୍ତି ସମୟ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ରେ ଥିଲା । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ଚାଲୁ ରହିଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) ।

ଯଦିଓ ୟୁଆଇଆଇପିର ବାମ ଏବଂ ଡାହଣ କେନାଲ ପ୍ରଣାଳୀକୁ 761.63 କୋଟି ଟଙ୍କା (557 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ) ବ୍ୟୟରେ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରାଯାଇଥିଲା, ବାମ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କେନାଲର 10,224 ହେକ୍ଟର ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟ୍‌ରୁ ମାତ୍ର 9,001 ହେକ୍ଟରକୁ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଜଳସେଚନର[12] ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା । ଡାହାଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ଆଲାଇନ୍‌ମେଣ୍ଟର ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମାଣ ହେତୁ ଡ଼ାହାଣ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କେନାଲ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ 15,260 ହେକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରକୁ କୌଣସି ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା ।

ସରକାର ଦର୍ଶାଇଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ଯେହେତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଡାହାଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲକୁ ତୁରନ୍ତ ନବୀକରଣ ଏବଂ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଆବଶ୍ୟକ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିନଥିଲା ।

3.3.1.1 ଅଭିଳଷିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହ ପ୍ରକଳ୍ପର ବିତରଣ ଯୋଗ୍ୟତାର ଆକଳନ

ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଡିପିଆର ଗୁଡିକ କେବଳ ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏବଂ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସୂଚନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା:

ସାରଣୀ-3.3: ୟୁଆଇଆଇପି ର ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଅଦ୍ୟାବଧି ଆଇ.ପି.ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ପ୍ରକଳ୍ପ ଉପାଦାନ	କେନାଲର ଡିଜାଇନ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି. ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି. ରେ)	ମୂଲ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ (ଟଙ୍କା କୋଟି ରେ)	ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ	84.00	84.00	199.07	27,195	5,306	କେନାଲ ଆଲାଇନମେଣ୍ଟ ର ଭୁଲ ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁଁ ଆଇପି ରେ କମି ଥିଲା
ବାମ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ	52.00	52.00	702.04	49,085	19,403	ଓଡିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ନିଗମ (ଓଏଚପିସି) ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ

12 କେନାଲ ପ୍ରଣାଳୀ ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଭିତ୍ତିରେ ଜଳସେଚନ ପ୍ରଦାନ

ପ୍ରକଳ୍ପ ଉପାଦାନ	କେନାଲର ଡିଜାଇନ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି. ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି. ରେ)	ମୂଲ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ (ଟଙ୍କା କୋଟି ରେ)	ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
						ପରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜଳ ଛଡା ନ ଯିବାରୁ ଏବଂ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ଯାଞ୍ଚ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର କମି ଦେଖାଯାଇ ଥିଲା ।
ଦକ୍ଷିଣ କେନାଲ ସଂପ୍ରସାରଣ	22.18	22.18	332.92	15,260	0	ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ଆଲାଇନମେଣ୍ଟ ର ଭୂଲ ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲା ।
ବାମ କେନାଲ ସଂପ୍ରସାରଣ	42.84	42.84	369.06	10,224	9,001	ହାତି ବ୍ୟାରେଜ ରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପାଣିର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଆଇ.ପି. ହାସଲରେ କମି ଥିଲା । ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା ।
ଲିଫ୍ଟ ପ୍ରକଳ୍ପ	45	45	679.59	26,248	0	ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୟୁଜିପିଏଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଚାଲୁ ରହିଥିଲା
ମୋଟ				**1,28,012**	**33,710**	ପାଣି ପଞ୍ଚାୟତ (ପିପି) ଗୁଡିକ କେବଳ ବାମ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲ ର ଗୋଲାମୁଣ୍ଡା ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରେ ଗଠନ ହୋଇଥିଲା

ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକର ଉପାଦାନ ଗୁଡିକ ଉପରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅଭାବଗୁଡିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡିକରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଅଛି । ସମୀକ୍ଷା ଏହା ମଧ ଦେଖିଲା ଯେ କେନାଲ ଆଲାଇନମେଣ୍ଟ ରେ ତ୍ରୁଟି, ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଜଳ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନଥିବା ଏବଂ ଆୟାକଟ୍ ମାଡିଯିବା ହେତୁ ଡିଜାଇନ୍ ହୋଇଥିବା ଆଇପି ହାସଲ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଯାହା ନିମ୍ନରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଭାବରେ ଦିଆଗଲା ।

3.3.1.2 ଡିପିଆର ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ନ କରିବା

ୟୁଆଇଆଇପି (ସଂପ୍ରସାରଣ) ର ଡିପିଆର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ଯେ କେନାଲ / ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀ ଲାଇନିଙ୍ଗ୍[13] ସହ ନିର୍ମାଣ ହେବ । ୟୁଆଇଆଇପି ର ବାମ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲର ଗୋଳମୁଣ୍ଡା ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀ ବିନା ଲାଇନିଙ୍ଗ୍‌ରେ 2012-13 ରେ ନିର୍ମାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହିପରି କେନାଲର ପାର୍ଶ୍ୱ ସ୍ଲୋପ୍ ବହୁତ ଗୁଡାଏ ଜାଗାରେ ଖସିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଠାରେ ରେନ କଟ୍[14] ଥିଲା ଯାହା ଫଳରେ କେନାଲରେ ପଟୁ ଜମିଥିଲା । ଖସିଥିବା ଜାଗାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଏବଂ ପଟୁ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ (2013 ରୁ 2015 ମଧ୍ୟରେ) 7.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା । ତେଣୁ, ଡିପିଆର ରେ ରୂପାୟନ କରାଯାଇଥିବା ସଠିକ ଡିଜାଇନ୍ ଅନୁସାରେ କାମ ନିର୍ବାହ ନ କରି ଇ ଇ, ୟୁଆଇଏଲସି ବିଭାଜନ ନଂ II , ଧର୍ମଗଡ ତାହା ପରେ 7.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲେ, ଯାହାକି ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା ।

ସରକାର ସ୍ୱୀକାର କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଜାଗାର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ କେନାଲର ବାହାର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସ୍ଲୋପ୍‌କୁ ତୀଖ ସ୍ଲୋପ୍ ଭାବେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯଦ୍ୱାରା ପାଣି ଗଳୁଥିଲା ଏବଂ ମାଟି ଖସୁଥିଲା ଯାହା କାନ୍ଥର ନିର୍ମାଣ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ଡିପିଆର ଅନୁଯାୟୀ ବୈଷୟିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅନୁସରଣ ନ କରିବାର କାରଣ କୁହାଯାଇ ନଥିଲା ।

3.3.1.3 କେନାଲର ଆଲାଇନମେଣ୍ଟରେ ଭୁଲ ଯୋଗୁଁ ଇପ୍‌ସିତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳ ଯୋଗାଣ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ

ୟୁଆଇଆଇପି ସଂପ୍ରସାରଣ ପ୍ରକଳ୍ପଟି 761.63 କୋଟି ଟଙ୍କା (557 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ) ବ୍ୟୟରେ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା । ଦକ୍ଷିଣ କେନାଲଟି ଉପର ମୁଣ୍ଡରେ 50 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଥିଲା, ସେ ମଧ୍ୟରୁ 33 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ 24,133 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବଳକା 17 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ 15,260 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ କେନାଲର ସଂପ୍ରସାରଣ କାମ 332.92 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିଲା ।

ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ଆରଡି 64.5 ରୁ 65.5 କିମି ଠାରେ ନଦୀଶଯ୍ୟା ଏବଂ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପଥୁରିଆ ଇଲାକା

ଅଡିଟ୍ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲା ଯେ, ଯଦିଓ ଦକ୍ଷିଣ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲର କାମ ସରି ଯାଇଥିଲା, ଭୁଲ୍ ନିର୍ମାଣ / ଆଲାଇନମେଣ୍ଟ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ଜଳସେଚନ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ୟୁଆଇଆଇପି ଦକ୍ଷିଣ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲର ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ କରି ଦେଖିଲା ଯେ ଦକ୍ଷିଣ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲର ଦୁଇଟି ଜାଗାରେ 1.20 କି.ମି. (ଆର.ଡି. 26.27 କିମି ରୁ ଆର.ଡି. 29.57 କିମି ମଧ୍ୟରେ) ଏବଂ ତିନୋଟି ଜାଗାରେ 1.13 କିମି (ଆର.ଡି. 61.10 କିମି ରୁ ଆର.ଡି. 65.64 କି.ମି. ମଧ୍ୟରେ) ଶଯ୍ୟାସ୍ତର ଠାରୁ 0.31 ମି ଏବଂ 1.88 ମି ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ଖୋଳା ଯାଇଥିବାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲ୍‌କୁ ପାଣି ଆସୁନଥିଲା । ଏପରି, 2014-19 ରେ ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ଜଳ ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷମତା 33 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସର୍ବାଧିକ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ 18 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଥିଲା ଯାହା ବିଭାଜନର ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ତଥ୍ୟରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ।

ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ଶେଷ ଭାଗକୁ ପାଣି ପହଞ୍ଚୁ ନ ଥିବା ତଥ୍ୟ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ସିସିଇ କେନାଲ ଡିଜାଇନ ସ୍ତରର ଭୁଲ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ ନ କରି କେନାଲର ସଂପ୍ରସାରଣ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ ଯାହାକି 332.92 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଖର୍ଚ୍ଚକୁ କେବଳ ଯେ ଅଫଳପ୍ରଦ କରି ନ ଥିଲା ପରନ୍ତୁ କୃଷକ ମାନେ ମଧ୍ୟ ଇପ୍‌ସିତ 15,260 ହେକ୍ଟର

---

[13] କେନାଲ ଲାଇନିଙ୍ଗ୍ ଏକ ଅଭେଦ୍ୟ ସ୍ତର ଯାହା କେନାଲର ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷମତା ଏବଂ ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ କେନାଲର ଶଯ୍ୟା ଏବଂ ପାର୍ଶ୍ୱ ରେ ଦିଆଯାଇଥାଏ

[14] ମାଟିବନ୍ଧରେ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ହେଉଥିବା ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ

ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ (ଡିପିଆର ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବାର୍ଷିକ 657.95 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଟକଳ) ରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ତାହାପରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଧରି କେନାଲ୍ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଜଳଯୋଗାଣ ନ ହେବାରୁ କେନାଲ ଗୁଡିକରେ ମାଟି ଜମି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବହୁତ ଗୁଡାଏ ଜାଗାରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । କେନାଲ ବନ୍ଧ ବହୁତ ଯାଗାରେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା, କେନାଲ ଲାଇନିଂ ବହୁଳ ଭାବେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ କେନାଲ ଶଯ୍ୟା କାଦୁଅ ଏବଂ ଗଛରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଫୁକୁଯୋଡି ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ଥିବା ଚାନ୍ଦପଲା ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରି ର ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ କରି ଦେଖିଲେ ଯେ ଏହା କାଦୁଅ ଓ ଗଛରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା ଏବଂ ଭଙ୍ଗା ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା ।

ଫୁକୁଯୋଡ଼ି ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିବା ଆଡିବନ୍ଧ

ଫୁକୁଯୋଡ଼ି ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ କେନାଲ ଲାଇନିଂ ଖସିବା ସହିତ ମାଟି ଜମିବା

ତେଣୁ, ୟୁଆଇଆଇପି ର ଦକ୍ଷିଣ କେନାଲର ସଂପ୍ରସାରଣ ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ନ କରି କରିବା ଦ୍ଵାରା 332.92 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଫଳପ୍ରସୂ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଲା ଏବଂ ଚାଷୀମାନେ ମଧ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ ।

ସରକାର ତଥ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଏବଂ କହିଲେ ଯେ ଶଯ୍ୟାର ସମତଳତା ସଠିକ୍ ନ ଥିଲା ଯାହା କେନାଲ ଲାଇନିଂ ଏବଂ ପ୍ରଣାଳୀ ପୁନର୍ବାସ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (ସିଏଲଏସଆରପି) ଅଧୀନରେ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଏବଂ ନବୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନ ଥିଲା ଯେହେତୁ ବିଭାଗ 2004 ମସିହା ଠାରୁ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ତ୍ରୁଟି ସୁଧାରିବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନାହିଁ ।

3.3.1.4 ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଜଳ ଉପଲବ୍ଧତାର ଆକଳନ

• ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳର ପ୍ରବାହ ବିନା ପ୍ରକଳ୍ପର ନିର୍ମାଣ

ୟୁଆଇଆଇପି ର ଦୁଇଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କେନାଲ୍ ପ୍ରଣାଳୀ (ବାମ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ସହିତ ବାମ ସଂପ୍ରସାରିତ କେନାଲ 69.77 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ପାଣି ପାଇଁ ଏବଂ ଡ଼ାହାଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ୍ ସହିତ ଡ଼ାହାଣ ସଂପ୍ରସାରିତ କେନାଲ 50 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ପାଣି ପାଇଁ) ଓଏଚପିସି ରୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପରେ ହାତି ବ୍ୟାରେଜ୍‌କୁ ଛଡ଼ାଯାଉଥିବା ଜଳରୁ 119.77 କ୍ୟୁମେକ୍ସ (120 କ୍ୟୁମେକ୍ସ କୁ ସୀମିତ) ଜଳ ଆଣି 1.02 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ନିମନ୍ତେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି 120 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା କେବଳ ଖରିଫ୍ ଋତୁ ପାଇଁ ଥିଲା ଯାହାକି ଜୁନ 15 ଠାରୁ ନଭେମ୍ବର 15 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଅଡିଟ୍ ରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ 120 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ଖରିଫ୍ ଋତୁ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 154 ଦିନ ସ୍ଥଳେ ନଅ ରୁ 59 ଦିନ ପାଇଁ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ।

ଓଏଚପିସି ଦ୍ଵାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପରେ ଛଡ଼ା ଯାଉଥିବା ଜଳ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନ ଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଜଳ ବ୍ୟାରେଜ୍‌ଟି ଯୋଗାଇ ପାରୁ ନ ଥିଲା । ଏହା ପ୍ରକଳ୍ପଟିକୁ ଅଲାଭକାରୀ କରିଥିଲା ଏବଂ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରି ପାରିନଥିଲା ।

ଏହା ପୁଣି ଦେଖାଗଲା ଯେ ବାମ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗାଣ ଗଭୀରତା 1.48 ମି. ଥିଲା । ସିସିଇ, ୟୁଆଇଆଇପି ଜଳର ସଠିକ୍ ଆକଳନ ନ କରି ଡ଼ିଓଡ଼ବ୍ଲୁଆର କୁ ବାମ କେନାଲର ସଂପ୍ରସାରଣର ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ । ତଦନୁସାରେ, ଡ଼ିଓଡ଼ବ୍ଲୁଆର ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦେଲେ (ମଇ 2003) ଏବଂ ବାମ କେନାଲର ସଂପ୍ରସାରଣ କାର୍ଯ୍ୟଟି 369.06 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ 2013-14 ମଧରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଗୋଲାମୁଣ୍ଡା ଡ଼ିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରୀର ଆର.ଡ଼ି. 2.345 କିମି ଠାରେ ଅସ୍ଥାୟୀ କ୍ରସ୍ ବନ୍ଧ

ଅଡ଼ିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 1.48 ମି ଜଳସ୍ତର ସ୍ଥଳେ କେବଳ 0.6 ମି. ଜଳ ଛଡ଼ା ଯାଉଥିଲା । ତାହଛଡ଼ା, ଚାଷୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଜଳର ଏହି ସ୍ତର ନିୟମିତ ରହୁନଥିଲା । ଯେହେତୁ ନିର୍ଗମ ପଥ ଗୁଡିକ 0.6 ମି ଉଚ୍ଚରେ ଥିଲା ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ଜଳ ବାହାରି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ କୃଷକ ମାନଙ୍କୁ କ୍ରସ୍ ବନ୍ଧର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ଯେପରି ଜଳସ୍ତରକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଉଚ୍ଚତାକୁ ଉଠାଇ ନିର୍ଗମ ପଥ ଦେଇ ଜଳ ପାଇ ହେବ । ତେଣୁ, ସିସିଇ , ୟୁଆଇଆଇପି, ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତାର ଭୁଲ ଆକଳନ ଯୋଗୁ 369.06 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବାମ କେନାଲର ସଂପ୍ରସାରଣ କାମରୁ ଆଶାନୁରୂପ ଫଳ ହାସଲ ହୋଇନଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଡ଼ିପିଆର ର ପ୍ରସ୍ତୁତି ବେଳେ ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତାର ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସିଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁସି ର ହାଇଡ୍ରୋଲୋଜି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପାଣିର ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ଯେ କେନାଲ୍ ଶଯ୍ୟାରେ କ୍ରସ୍ ବନ୍ଧର ନିର୍ମାଣ ସତ୍ୟ ଏବଂ ଏହା ଓଏଚପିସି ଦ୍ୱାରା ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଯୋଗା ଯାଉଥିବା ଜଳ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନ ଥିଲା ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ ନିଷ୍ଫଳ ହେଲା ।

3.3.1.5 ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ପରସ୍ପରକୁ ମାଡିବା

ବାରଟି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର 1,053 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ୍ ୟୁଆଇଆଇପିର ଆୟାକଟ ଦ୍ୱାରା ମାଡି ଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ଏହି ଆୟାକଟ୍ ପାଇଁ ୟୁଆଇଆଇପିର କେନାଲ ଗୁଡିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇସାରିଛି, ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ୍ ଗୁଡିକର ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁ କୌଣସି ଜଳ ଯୋଗାଣ ହୋଇପାରୁ ନଥିଲା । ବାରଟି ଏମଆଇ ପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରୁ ନଅଟିର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଇଇ 2017-19 ମଧ୍ୟରେ 2.80 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ କରିଥିଲେ । ଯଦି ଏହି କେନାଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ଏମଆଇପିର ମରାମତି ଏବଂ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏମଆଇ ବିଭାଜନର ଇଇଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 2.80 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟୟ ଏଡ଼ା ଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା ।

ସରକାର ଗ୍ରହଣ କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ଏମଆଇପି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକ ୟୁଆଇଆଇପିର କମାଣ୍ଡ ଏରିଆ ମଧ୍ୟରେ ଏମଆଇ ଶାଖା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରୁଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକୁ ୟୁଆଇଆଇପିକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯିବାକୁ ଏମଆଇ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯିବ । ଏହି ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ ୟୁଆଇଆଇପି ର କମାଣ୍ଡ ଏରିଆରେ ଏମଆଇ ଶାଖା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ଅନାବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏଡ଼ା ଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା ।

ପ୍ରକଳ୍ପର ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ ସରିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଦକ୍ଷିଣ ସଂପ୍ରସାରଣ କେନାଲ ଇଇଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୂଳ ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲର ସମତଳତାର ଭୁଲ ନିର୍ବାହ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ 15,260 ହେକ୍ଟର ଆଇପି କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗା ଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା, ଯାହାକି କେନାଲ ସଂପ୍ରସାରଣର ନିର୍ମାଣରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ 332.92 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ଅଫଳପ୍ରସୂ କରିଥିଲା । ତାହାଛଡା, କୃଷକମାନେ ଛଅ ବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିବେଦନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଜଳସେଚନ ସୁବିଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ସେହିପରି, 369.06 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ବାମ ସଂପ୍ରସାରଣ ଉତ୍ସରେ ଜଳର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ତାହାର 10,224 ହେକ୍ଟର ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆୟାକଟ କୁ ଜଳସେଚନ କରିପାରି ନ ଥିଲା ଫଳରେ କେବଳ 9,001 ହେକ୍ଟର ର ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା ଯେହେତୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା ।

3.3.2 ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଏସଆଇପି)

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ନଦୀର ଜଳ ସମ୍ପଦ କ୍ଷମତାକୁ ଉପଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ମୟୁରଭଞ୍ଜ ଏବଂ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର 1.09 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଳ ସେଚନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏସଆଇପି ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ତିନୋଟି ରାଜ୍ୟ ଯଥା- ଝାଡଖଣ୍ଡ (ପୂର୍ବର ବିହାର), ଓଡିଶା ଏବଂ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ର ଏହା ଏକ ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଟେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା – ଖରଖାଇ ଅବବାହିକାର ଜଳ ସମ୍ବଳର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ଏକ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଚୁକ୍ତିନାମା କରାଯାଇଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 1978) । ଚାନ୍ଦିଲି, ଗାଲୁଡି, ଇଚ୍ଛା ଏବଂ ଖରଖାଇ କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ ରେ ଉପଲବ୍ଧ ଉତ୍ସ ଗୁଡିକର ଏକ ଜଳ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିହାର ଏବଂ ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ମିଳିତ ଭାବେ ଗାଲୁଡି ଠାରେ ଏକ ବ୍ୟାରେଜ ଏବଂ ଓଡିଶା ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଡାହାଣ ତଟ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ରେ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀ (ସିଇ), ଓଡିଶା ଗାଲୁଡି ମିଳିତ ପ୍ରକଳ୍ପ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ (ଏପ୍ରିଲ 1978) ଯେଉଁଥିରେ ଓଡିଶାର ଜଳର ଅଂଶ 118.50 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଥିଲା ।

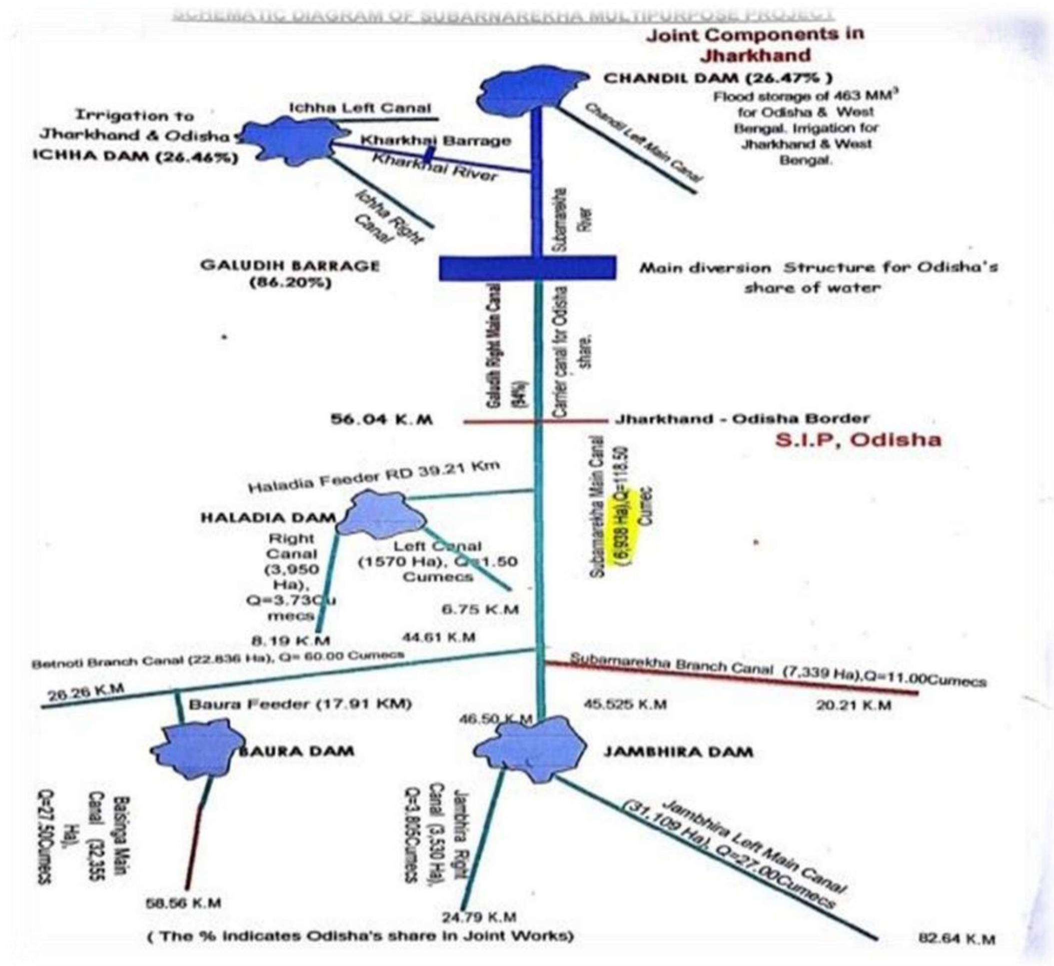

ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡିକୁ ନେଇ ଗଠିତ ଏସଆଇପିର ସ୍କିମାଟିକ ଚିତ୍ର ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଗଲା:

ବିହାରରେ 56 କିଲୋମିଟର ଏବଂ ଓଡିଶାରେ 46.5 କିଲୋମିଟର ସମୁଚ୍ଚ କେନାଲରେ ଏସଏମସି ଗଠିତ । ଏହି ଯୋଜନା ମୂଳତଃ ବୈଷୟିକ ପରାମର୍ଶଦାତା କମିଟି (ଟିଏସି) ଦ୍ୱାରା 221.68 କୋଟି ଟଙ୍କା ପାଇଁ 1982 ରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, 2016 ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରକଳ୍ପର ମୂଲ୍ୟ ଚାରିଥର ସଂଶୋଧିତ ହୋଇ 3,030 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ 6,715.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଝାଡଖଣ୍ଡ ସରକାରଙ୍କ ଭାଗ 1,208.46 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ 1,000.46 କୋଟି ଟଙ୍କା ଝାଡଖଣ୍ଡ ସରକାରଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇ ସାରିଲାଣି । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ଲାଗି ପିଏମକେଏସୱାଇ ଅଧୀନରେ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ସୁଦ୍ଧା ସମାପ୍ତ ହେବାର ଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ କେବଳ 33,899 ହେକ୍ଟର (31 ପ୍ରତିଶତ) ପରୀକ୍ଷା ମୂଳକ ଜଳସେଚନ ସହିତ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିଲା ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ଆରଡି 7.950 କିମି ଠାରେ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ

118.50 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷମତା ବିଶିଷ୍ଟ ଏସଏମସି, 6,938 ହେକ୍ଟର ନିଜସ୍ୱ ଆୟାକଟ ବ୍ୟତୀତ ତିନୋଟି କମାଣ୍ଡ ଏରିଆ ପାଇଁ ମହଜୁଦ ଜଳଭଣ୍ଡାର (ହଳଦିଆ, ଜମ୍ବିରା ଏବଂ ବାଉରା) କୁ ଜଳ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା । ଯଦିଓ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ 1.09 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ବାଉରା ଜଳଭଣ୍ଡାରକୁ ବର୍ଜନ କରିବା ଯୋଗୁ ଏହାକୁ 1.01 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟରକୁ ହ୍ରାସ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଜମି ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିରୋଧ କରୁଥିଲେ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ବାଉରା ଜଳଭଣ୍ଡାରର 9,059 ହେକ୍ଟର ହ୍ରାସ ସହିତ ବୈଶିଙ୍ଗା ଫିଡର-ତଥା-ଲିଙ୍କ କେନାଲର ଏକ ନୂତନ ଉପାଦାନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ବିତରକ ପ୍ରଣାଳୀଟି 93,630 ହେକ୍ଟରକୁ ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରରେ ଜଳସେଚନ କରିବାର ଥିଲା:

- ହଳଦିଆ ଜଳଭଣ୍ଡାର (ବିଦ୍ୟମାନ) ପ୍ରକଳ୍ପ 3.73 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷମତା ସହିତ 8.19 କିଲୋମିଟରର ଡାହାଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲକୁ ନେଇ 3,950 ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା ଏବଂ 6.75 କିଲୋମିଟର ପାଲବାନୀ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ (ବାମ) 1.50 କ୍ୟୁମେକ୍ସର ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷମତା ସହିତ 1,570 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା ।
- 26.26 କିଲୋମିଟର ବିଶିଷ୍ଟ ବେତନଟୀ ଶାଖା କେନାଲ (ବିବିସି) 22,836 ହେକ୍ଟରର ସମୁଦାୟ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ କରିବାର ଥିଲା ଏବଂ ବଇସିଙ୍ଗା ଫିଡର-ତଥା-ଲିଙ୍କ କେନାଲକୁ ଜଳ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା । 20.21 କିଲୋମିଟର ଲମ୍ବର ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ଶାଖା କେନାଲ (ଏସବିସି) 7,339 ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ କରିବାର ଥିଲା ।
- ଜମ୍ବିରା ଜଳଭଣ୍ଡାରର ଦୁଇଟି କେନାଲ ଅଛି । 24.78 କିଲୋମିଟର ବିଶିଷ୍ଟ ଡାହାଣ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ 3.81 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଡିସଚାର୍ଜ କ୍ଷମତା ସହିତ 3,530 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା ଏବଂ 27 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଡିସଚାର୍ଜ କ୍ଷମତା ସହିତ 82.46 କିମି ବାମ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ 31,109 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା ।
- ଡିସେମ୍ବର 2016 ରେ 26 କିଲୋମିଟର ଲମ୍ବ ଏବଂ 23,296 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ୍ ସହିତ ବଇସିଙ୍ଗା ଫିଡର-ତଥା-ସଂଯୋଗକାରୀ କେନାଲ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା ।

ଯଦିଓ ଏସଆଇପିର ମୂଲ୍ୟ ଚାରିଥର ସଂଶୋଧିତ ହୋଇ 3,030 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ 6,715.96 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଛି ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଶେଷ ତାରିଖ ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 କୁ (ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାର୍ଚ୍ଚ 2002) ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଅଛି, ପ୍ରକଳ୍ପଟି ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା 33,899 ହେକ୍ଟରକୁ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଜଳ ସେଚନ ଯୋଗାଣ ସହିତ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଛି ।

3.3.2.1 ଅଭିଳଷିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହ ପ୍ରକଳ୍ପର ବିତରଣ ଯୋଗ୍ୟତାର ଆକଳନ

ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଡିପିଆର ଗୁଡିକ କେବଳ ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏବଂ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସୂଚନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା **:**

ସାରଣୀ-3.4: ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଏସଆଇପି ର ଆଇପି ର ଅଦ୍ୟାବଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ପ୍ରକଳ୍ପ ର ଉପାଦାନ	କେନାଲର ଡିଜାଇନ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କି.ମି ରେ)	ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ (ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)	ପରିକଳ୍ପିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ଆଇପି ହାସଲ (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
ଏସଏମସି	46.5	46.5	491.39	6,938	7,260	ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କ ଜରିଆରେ ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ଆଇପି ହାସଲ ପ୍ରମାଣୀକୃତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଆଇପି ର ବ୍ୟବହାର ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପାରି ନ ଥିଲା ।
ବିବିସି	26.26	26.26	240.05	22,836	15,359	ଏଲଏ ପାଇଁ ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀର ସମାପ୍ତ ନ ହେବା ଫଳରେ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟିରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା
ଏସବିସି	20.21	0	0	7,339	0	ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ କରିବା ଏବଂ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ସାଇଟ ହସ୍ତାନ୍ତର ନ କରିବା କାରଣରୁ କେନାଲ କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ
ହଳଦିଆ ଜଳଭଣ୍ଡାର	14.94	14.94	333.02	5,520	3,580	ସ୍ପିଲୱେ ନିର୍ମାଣ ଅଗ୍ରଗତି ଚାଲିଥିବା ଏବଂ ସୃଷ୍ଟ ଆଇ.ପି. ବିଦ୍ୟମାନ ଜଳଭଣ୍ଡାରରୁ ହେଉଥିଲା
ଜମ୍ବିରା ଜଳଭଣ୍ଡାର	107.25	107.25	1,178.67	34,639	7,700	ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରହିଛି ଏବଂ ତେଣୁ ଆଇପି ର ସ୍ୱଳ୍ପ ସଫଳତା
ବଇସିଙ୍ଗା ଲିଙ୍କ କମ ଫିଡର କେନାଲ	58.56	20.00	189.36	23,296	0	ବାଉରା ଜଳଭଣ୍ଡାର ବର୍ଜନ ହେତୁ ଏହି ନୂତନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଉପାଦାନ 2016 ରେ 9,059 ହେକ୍ଟର ହ୍ରାସ ସହିତ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଯେହେତୁ ଫିଡର କେନାଲ କାମ ଚାଲୁ ରହିଛି, କୌଣସି ଆୟାକଟ୍ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲା ।
ମୋଟ	**273.72**	**214.95**	**2,432.49**	**1,00,568**	**33,899**	ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା ଯେହେତୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇନଥିଲା । 19 ଟି ପିପି ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ 6 ଟି ପିପି ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । କେନାଲ ଗୁଡିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣରେ କୌଣସି ପିପି ଜଡିତ ନ ଥିଲେ ।

(ଉତ୍ସ: ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଙ୍କ ରେକର୍ଡରୁ ସଂକଳିତ)

ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷଣ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଉପାଦାନ ଗୁଡିକ ଉପରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅଭାବଗୁଡିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡିକରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଗଲା । ସମୀକ୍ଷା ଏହା ମଧ ଦେଖିଲା ଯେ ଡ଼ିପିଆର ରେ ତ୍ରୁଟି, ଆୟାକଟ୍ ମାଡିଯିବା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଆୟାକଟର ସ୍ୱଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି, ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ, ଡ଼ିଜାଇନ୍ ଚୂଡ଼ାନ୍ତରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ହେତୁ ଡିଜାଇନ୍ ହୋଇଥିବା ଆଇପି ହାସଲ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଯାହା ନିମ୍ନରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଭାବରେ ଦିଆଗଲା :

3.3.2.2 ଡିପିଆର ରେ କମି

- **ସ୍ପିଲ୍ ୱେ ଅଧିକ ଲମ୍ବର ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ**

ଏସଆଇପି ର ହଳଦିଆ ଡ୍ୟାମ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟମାନ ଜଳଭଣ୍ଡାର ପ୍ରକଳ୍ପ ଥିଲା ଯାହାର ଉଚ୍ଚତା 16 ମି, ଲମ୍ବ 1.74 କିମି ଥିବା ସହ ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତା 11.15 ଏମସିଏମ ଥିଲା ଯାହା 2,428

ହଳଦିଆ ଡ୍ୟାମ୍‌ର ସ୍ପିଲ୍ ୱେ

ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚିତ କରୁଥିଲା । ଏହି ଡ୍ୟାମ୍‌ର ଲମ୍ବକୁ 3.52 କିମି ଏବଂ ଉଚ୍ଚତାକୁ 23.5 ମି ସହ ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତାକୁ 46.87 ଏମସିଏମ୍ କୁ ବଢାଇ, 5,520 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଟିକୁ ଏସଆଇପି ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏସଏମସି ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳ ବହନ କରି ଏହି ଜଳଭଣ୍ଡାରଟିକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ଯୋଜନା ହୋଇଥିଲା । ଭାରି ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଜଳଭଣ୍ଡାରରୁ ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ କରିବା ପାଇଁ ହଳଦିଆ ଡ୍ୟାମରେ 17 ମି ର ଗେଟ୍ ବିହୀନ ସ୍ପିଲ୍ ଓ୍ୱେ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଡିପିଆର ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳରେ ବିଭାଗ କୌଣସି ହାଇଡ୍ରୋଲିକ୍ ଆକଳନ ବିନା 50 ମି ଲମ୍ବର ଗୋଟିଏ ଗେଟେଡ୍ ସ୍ପିଲ ଓ୍ୱେ ର ନିର୍ମାଣ 104.35 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ରେ କରିଥିଲା । ଯେହେତୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଜଳ କମିଶନ (ସିଡବ୍ଲୁସି) ଏସଆଇପି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଥମରୁ ମଞ୍ଜୁରୀ କରିଥିଲେ ଯେ, ଲମ୍ବକୁ ବଢାଇ ଏବଂ ଗେଟେଡ୍ ସ୍ପିଲ ଓ୍ୱେ କୁ ବଦଳାଇ ଡିଜାଇନ ରେ କୌଣସି ବଡ ବୈଷୟିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସିଡବ୍ଲୁସି ଙ୍କ ମଞ୍ଜୁରୀ ଦରକାର କରୁଥିଲା, ଯାହାକି ନିଆଯାଇ ନ ଥିଲା । ତାହାଛଡା, 50 ମିଟର ର ଦ୍ୱାର ଥିବା ସ୍ପିଲ ଓ୍ୱେ ନ କରି 17 ମିଟର ଲମ୍ବ ବିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ୱାର ବିହୀନ ସ୍ପିଲ ଓ୍ୱେ ର ନିର୍ମାଣ କୁ ଓ୍ୱାପକୋସ[15] ରିପୋର୍ଟ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ଇଇ, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ଜଳସେଚନ ବିଭାଜନ ସଂ- 1 ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସିଡବ୍ଲ୍ୟୁସିଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତି ଏବଂ ହାଇଡ୍ରୋଲିକ୍ ଆକଳନ ବିନା 33 ମିଟରର ଅତ୍ୟଧିକ ଲମ୍ବର ଦ୍ୱାର ଥିବା ସ୍ପିଲ ଓ୍ୱେ ର ନିର୍ମାଣ 73.20 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ଅଫଳପ୍ରଦ କରିଥିଲା । ଏହିପରି ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଇଇ ଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିବା ଦରକାର ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଟିଏସି 50 ମିଟର ଗେଟେଡ୍ ସ୍ପିଲ୍ ଓ୍ୱେ ନିର୍ମାଣ ପ୍ରସ୍ତାବ କୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସିଡବ୍ଲୁସି ଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ମଞ୍ଜୁରୀ ମିଳିନଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ 17 ମିଟର ବିଶିଷ୍ଟ ଗେଟ୍ ବିହୀନ ସ୍ପିଲ୍ ମାର୍ଗ ପାଇଁ ସିବ୍ଲୁସି ଙ୍କ ମଞ୍ଜୁରୀ ଥିଲା ।

3.3.2.3 ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସର୍ଭେ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଏବଂ ଡିଜାଇନରେ କମି

- **ଭୁଲ ଡିଜାଇନ ଏବଂ ଡ୍ରଇଁ ଯୋଗୁଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ**

ଏସଆଇପି ର ଆରଡି 7.95 କିମି ରୁ 8.84 କିମି ଏସଏମସି କେନାଲ କାମ ଯାହା 1992 ରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ତାହା କାଓଲିନ ମାଟି ଯୋଗୁଁ ଧିରେ ଧିରେ ଭାଙ୍ଗିବାର ଦେଖାଗଲା ଏବଂ କେନାଲ ପାର୍ଶ୍ୱ ଧସୁଥିଲା । ଯେହେତୁ କେନାଲ ଭାଙ୍ଗି ଥିଲା ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଜଳ ଯୋଗାଣ 2012-13 ରୁ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଟିଏସି ପୁନରୁଦ୍ଧାର ର ଡିଜାଇନ ନିଶ୍ଚିତ କରି ନ ପାରି ସିଡବ୍ଲୁସି କୁ (ନଭେମ୍ବର 2012) ଡିଜାଇନ ଯୋଗାଇବାକୁ କହିଥିଲେ ଯାହା ଅଗଷ୍ଟ 2015 ରେ ମିଳିଥିଲା । ସିଇ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କାମଟିକୁ 67.28 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଅଗଷ୍ଟ 2016 ରେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଯାହା ଅଗଷ୍ଟ 2018 ରେ ସରିବାର ଥିଲା । କାମଟିରେ 70.90 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020 ସୁଦ୍ଧା ଚାଲୁ ରହିଥିଲା । ଏହିପରି ସଠିକ ସର୍ଭେ ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଏବଂ ମାଟିର ଅବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ କେନାଲ ଡିଜାଇନ କରିବାରେ ବିଭାଗର ବିଫଳତା ଯୋଗୁଁ କାମ ସରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ଯାହା କୃଷକ ମାନଙ୍କୁ 28 ବର୍ଷ ଧରି ଜଳଯୋଗାଣରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଥିଲା । ଏହାଛଡା ବିଭାଗ ମୂଳରୁ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିବା କେନାଲ ବନ୍ଧରୁ ସମସ୍ତ କାଓଲିନ ମାଟିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ନିଷ୍କାସନ ପାଇଁ 9.82 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ କରିଥିଲା ।

ବୈଷୟିକ କାରଣ ଲାଗି ଡିଜାଇନ୍ ଏବଂ ଡ୍ରଇଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାରେ ବିଳମ୍ବକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ ମାଟିକୁ ବାହାର କରି ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା ସରକାରୀ ଜାଗାରେ ଜମା କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନ ଥିଲା ଯେହେତୁ ବିଭାଗ ମାଟିର ଅବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ସଠିକ ସର୍ଭେ ଏବଂ କେନାଲ ଡିଜାଇନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଅନାବଶ୍ୟକ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

3.3.2.4 ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ପରସ୍ପରକୁ ମାଡିବା

ଏସଆଇପିର ଜମ୍ବିରା ଡ୍ୟାମର ବାମ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ଏବଂ ଏହାର ବିତରକ ମାଇନର ଏବଂ ଉପ-ମାଇନର କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରୀ ରହିଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ବସ୍ତା ବିତରକ କମାଣ୍ଡ ଅଞ୍ଚଳରେ 4,500 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ସର୍ଭେ କରିବାକୁ

[15] ଜଳ ଏବଂ ଶକ୍ତି ପରାମର୍ଶ ସେବା (ଭାରତ) ଲି ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ଏବଂ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଯାହା ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଜଳଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରାଳୟଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ

ଅନୁମତି ଦେଉ ନ ଥିଲେ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ଜମି ଏମଆଇପି/ ଏଲଆଇପି ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳସେଚିତ ହେଉଥିଲା । 1982-83 ମସିହାରେ ଜମ୍ବିରା ବାମ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ (ଏଲଏମସି) ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ 2016 ମସିହାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭର ସମୟ ବ୍ୟବଧାନ ହେତୁ ଆୟାକଟ୍ ମାଡି ଯାଇଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଏସଆଇପିର 4,500 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ମାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ ବିକଳ୍ପ ଆୟାକଟ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ସରକାର କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନ ଥିଲେ ।

3.3.2.5 ଜମିର ପରିଚାଳନା

- **ବେସରକାରୀ ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସରକାରୀ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର**

ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ବେସରକାରୀ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସରକାରୀ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତରର ଆବଶ୍ୟକତା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି : -

ସାରଣୀ-3.5: ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣୀ

(ଏକର ରେ)

ଆବଶ୍ୟକ ଜମି			ଅଧିଗ୍ରହିତ / ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ଜମି			ବଳକା		
ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ
12,328.40	45,204.25	57,532.65	4,989.80	17,383.85	22,373.65	7,338.65	27,820.40	35,159

(ଉତ୍ସ: ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ)

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀରୁ ଏହା ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 45,204.25 ଏକର ବେସରକାରୀ ଜମି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସତନ୍ତ୍ର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ (ଏସଏଲଏଓ) ଏହି କାମ ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ କେବଳ 17,383.85 ଏକର (38 ପ୍ରତିଶତ) ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିପାରିଥିଲେ । 1,305.78 ଏକର ବେସରକାରୀ ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବିଭିନ୍ନ ସୋପାନରେ ଥିଲା ଏବଂ ବଳକା 26,514.62 ଏକର ବେସରକାରୀ ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ନିମନ୍ତେ ଇଇ ଏସଏଲଏଓ ଙ୍କୁ ଆବେଦନ କରି ନ ଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2021) । ସେହିପରି ପ୍ରକଳ୍ପର ଏସଏଲଏଓ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 12,328.40 ଏକର ମଧ୍ୟରୁ 7,338.60 ଏକର ସରକାରୀ ଜମି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ଓପିଡବ୍ଲୁ କୋଡ୍ ସୂଚାଉଥିଲା ଯେ ଜମିର ଉପଲବ୍ଧ ବିନା କୌଣସି କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବାକଥା ନୁହେଁ । ଏହିପରି କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପ/କାମ ନିର୍ବାହ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ସରିଥିବା ଦରକାର । ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ ଆରମ୍ଭ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ।

- **ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି**

ଏସଆଇପି ର ଇଚ୍ଛା ଜଳଭଣ୍ଡାରର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା 1982-83 ଏବଂ 1998-99 ମଧ୍ୟରେ ଏଲଏ ନିୟମ 1894 ଯାହା 2007 ଏବଂ ପୁଣି 2013 ରେ ନବୀକରଣ ହୋଇଥିଲା, ତାର ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇଥିଲା । ଇଚ୍ଛା ଜଳଭଣ୍ଡାରର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ରେ ବିଳମ୍ବ ଏହି ଜଳଭଣ୍ଡାରର ନିର୍ମାଣର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଠିକ୍ ନ ହେବାର କାରଣ ଯାହାକି କେବଳ ଅଗଷ୍ଟ 2019 ରେ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ 2022 ମଧ୍ୟରେ ସମାପ୍ତ କରା ଯିବାର ଥିଲା । 2,737.30 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଲାଗି କ୍ଷତିପୂରଣ 2007 ସଂଶୋଧନ ଅନୁଯାୟୀ 58.15 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବା ସ୍ଥଳେ 2013 ସଂଶୋଧନ ରେ 123.13 କୋଟି ଟଙ୍କା କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା, ଫଳରେ 64.98 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ , ଏଲଏ ଏକ ଲମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରୁଥିବା ଏଲଏ ନିୟମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଅଣଦେଖା କରିହେବ ନାହିଁ । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଳ୍ପର ଅନୁମତି ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କଲାବେଳେ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବାରେ ବିଳମ୍ବରୁ ଦୁରେଇବା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣର ସମୟସୀମାକୁ ବିଚାର କରିବା କଥା ।

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହରେ ବିଳମ୍ବ

- ଏସଆଇପି ର ବେତୋନଟି ଶାଖା କେନାଲ ଯାହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ 26.26 କିମି ଏହାର କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ସହିତ 779.63 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ନିର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2016) । ଯେତେବେଳେ ଏହାର ଶାଖା କେନାଲ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା, ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରୀ ର କାମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରି ନ ଥିଲା ଯେଉଁଥି ପାଇଁ 588.30 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା । ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 2,446.57 ଏକର ଜମିରୁ କେବଳ 1,401.24 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇପାରିଥିଲା । ଫଳରେ 588.30 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିବା 22,836 ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା ସ୍ଥଳେ କେବଳ 15,359 ହେକ୍ଟରର ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଥିଲା (ମଇ 2020)।

  ତଥ୍ୟମୂଳକ ଅବସ୍ଥାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ଜଙ୍ଗଲ ଅନୁମତି ଏବଂ ଏଲଏ ସମସ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗୁଁ ଇପ୍ସିତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

3.3.2.6 ଥଇଥାନ ଏବଂ ପୁନର୍ବସତି

ଆରଏଣ୍ଡଆର ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡିକ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନିୟମ ମାନଙ୍କର ଏଲଏ ନିୟମ 1894 ଏଲଏ, ଆରଏଣ୍ଡଆର ନିୟମ 2013 ଦ୍ୱାରା ଅନୁଶାସିତ ହେଉଥିଲା । ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ, ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣକୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ବିରୋଧକୁ ଏଡାଇବା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଯେପରିକି ଡ୍ୟାମ୍ ଏବଂ ଜଳଭଣ୍ଡାର ଗୁଡିକର କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆର ଏଣ୍ଡଆର ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡିକ ଠିକ୍ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏଥିରେ ଯେଉଁ କମି ଦେଖାଯାଇଥିଲା ତାହ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :

- ଏସଆଇପି ର ଜମ୍ବିରା ଜଳଭଣ୍ଡାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏଗାରଟି ଗ୍ରାମର 1,304 ଜଣ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକଙ୍କୁ 7.43 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆରଏଣ୍ଡଆର ସହାୟତା 1992 ରୁ 1997 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜଳଭଣ୍ଡାର ଇଲାକାରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ନୂତନ ଓଡିଶା ଆରଏଣ୍ଡଆର ନୀତି (ଓଆରଆରପି) 2006 ଅନୁସାରେ ଅତିରିକ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବୀ କରିଥିଲେ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜଣକ ପ୍ରତି 2 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହିସାବରେ 26.08 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଅନୁକମ୍ପା ମୂଳକ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ଦାବୀକୁ ଅନୁମୋଦନ ନିମନ୍ତେ ଡିଓଡବ୍ଲୁଆରଙ୍କୁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ (ଏପ୍ରିଲ 2017) । ଯେହେତୁ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକମାନେ 7.43 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ ପରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ନ ଥିଲେ ଏହି ଜଳଭଣ୍ଡାରଟି ଇପ୍ସିତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

  ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ଚଳିତ ବର୍ଷ ବଜେଟ୍ ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି ଏବଂ ସରକାରୀ ଅନୁମତି ମିଳିଲା ପରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । 20 ବର୍ଷ ପରେ ଅତିରିକ୍ତ ଅନୁକମ୍ପା ମୂଳକ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ର ସୁପାରିଶର କାରଣ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତରଟି ନୀରବ ଥିଲା ଏବଂ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

  ପୁଣି ହଳଦିଆ ଡ୍ୟାମ୍ ଇଲାକାରୁ ଡିପି ମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ ହଳଦିଆ ପ୍ରକଳ୍ପର ସମାପ୍ତି ରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ଯଦ୍ୱାରା 19.46 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନାବଶ୍ୟକ ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି ଘଟି ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା , ତାହାଛଡା ଡିପି ମାନଙ୍କୁ ଅନୁକମ୍ପା ମୂଳକ ଅତିରିକ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ବାବଦରେ 84 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ପ୍ରକଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ 221.68 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 6,715.96 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବୃଦ୍ଧି ସତ୍ତ୍ୱେ ପ୍ରକଳ୍ପ ଆରମ୍ଭର 39 ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ଆୟାକଟ ହାସଲ କେବଳ 33,899 ହେକ୍ଟର (34 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା, ଯାହାକି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ, ଆର ଏଣ୍ଡ ଆର ସହାୟତା ଦେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକଳ୍ପ ସ୍ଥାନରୁ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ନ କରିବା ସହିତ ସ୍ୱୀଲ୍ ୱେ ର ଅନିୟମିତ ନିର୍ବାହ ଏବଂ ଭୁଲ ସର୍ଭେ ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା । ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଆୟାକଟ୍ ର ବ୍ୟବହାର ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଯେହେତୁ ଏହା ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ ହୋଇନଥିଲା ।

3.3.3 ନିମ୍ନ ଇନ୍ଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଏଲଆଇଆଇପି)

ନିମ୍ନ ଇନ୍ଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ

ଯୋଜନା ଆୟୋଗ ଏଲଆଇଆଇପିକୁ ତିନି ବର୍ଷରେ ସମାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ 211.70 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (ଫେବୃଆରୀ 1999) । ନୂଆପଡା ଏବଂ ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାର 29,900 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଇନ୍ଦ୍ର ନଦୀ ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ନଦୀର ମିଳନ ସ୍ଥଳରେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା । 931 ବର୍ଗ କି.ମି ଅବବାହିକା ସହିତ ସମୁଦାୟ 303 ଏମସିଏମ ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷମତା ବିଶିଷ୍ଟ ଏକ ଜଳଭଣ୍ଡାର ପାଇଁ ଇନ୍ଦ୍ର ନଦୀରେ ଏକ ମାଟି ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା । ଜଳଭଣ୍ଡାର ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡିକ ନିମ୍ନଲିଖିତକୁ ନେଇ ଗଠିତ:

- ଡାହାଣ କେନାଲ ସିଷ୍ଟମ 4.51 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ପାଇଁ ଡିଜାଇନ କରାଯାଇ 3,452 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା ।
- ବାମ କେନାଲ ସିଷ୍ଟମ 35.23 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ପାଇଁ ଡିଜାଇନ କରାଯାଇ 26,448 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାର ଥିଲା । ଖୋଲା କେନାଲ ମାଧମରେ ଉଭୟ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ଏବଂ ଶାଖା କେନାଲଗୁଡିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ବିତରକ, ମାଇନର ଏବଂ ଉପ-ମାଇନର[16] ୟୁଜିପିଏଲ ମାଧମରେ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା ଶେଷ ହେବାକୁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟଟି ଅଗ୍ରଗତି କରୁଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2021) ।

ଏଲଆଇଆଇପି ର ଡାହାଣ କେନାଲ ସିଷ୍ଟମ ଏବଂ ବାମ କେନାଲ ସିଷ୍ଟମ ଯଥାକ୍ରମେ 3,452 ହେକ୍ଟର ଏବଂ 26,448 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ କରିବାପାଇଁ ଡିଜାଇନ କରାଯାଇ ଥିଲା । 2021 ସୁଦ୍ଧା ସମାପ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ପାଞ୍ଚଥର 1,925.63 କୋଟି ଟଙ୍କା (910 ପ୍ରତିଶତ) କୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରି 1,811.73 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2020) ସତ୍ତ୍ୱେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ ଡିପିମାନଙ୍କୁ ଆରଏଣ୍ଡଆର ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ପରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ନ ହୋଇପାରିବା, ଯଦିଓ ପ୍ରକଳ୍ପର ବିତରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହୋଇଥିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2016) କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନରେ ବିଳମ୍ବ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2018), ଆଦି କାରଣ ହେତୁ ପ୍ରକଳ୍ପ ଶେଷ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଯଦ୍ୱାରା ନୂଆପଡା ଏବଂ ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାର ଚାଷୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲାଭ ପ୍ରତ୍ୟାଖିତ ହୋଇଥିଲା ।

3.3.3.1 ଅଭିଳଷିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରକଳ୍ପ ବିତରଣଯୋଗ୍ୟର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

ପ୍ରକଳ୍ପ ଡିପିଆର କେବଳ ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏବଂ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସୁଚନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା :

ସାରଣୀ 3.6: ଏଲଆଇଆଇପି ର ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପି ର ଅଦ୍ୟାବଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନ	କେନାଲ ର ଡିଜାଇନ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କିମି ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଦୈର୍ଘ୍ୟ	ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ (କୋଟି ଟଙ୍କାରେ)	ପରିକଳ୍ପିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
ଡାହାଣ କେନାଲ	8.22	8.22	1,811.73	3,452	3,860	ଯଦିଓ ଆୟାକଟ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇ ନଥିଲା, 3,860 ହେକ୍ଟର ପାଇଁ ପରୀକ୍ଷା ମୂଳକ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ
ବାମ କେନାଲ	49.38	49.38		26,448		

[16] ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ କିମ୍ବା ଶାଖାପ୍ରବାହ ମୁଣ୍ଡରୁ ଏକ କ୍ୟୁସେକ୍ ରୁ କମ୍ ଜଳ ଯୋଗାଣ କୁ ମାଇନର ଏବଂ ମାଇନର ରୁ ଜଳଯୋଗାଣକୁ ଉପ-ମାଇନର କୁହାଯାଏ

ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନ	କେନାଲ ର ଡିଜାଇନ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କିମି ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଦୈର୍ଘ୍ୟ	ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ (କୋଟି ଟଙ୍କାରେ)	ପରିକଳ୍ପିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
						ଇପିସି ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟଟି ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଫେବୃଆରୀ 2019 ସୁଦ୍ଧା ଶେଷ ହେବାକୁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା ଇଉଜିପିଏଲ କାର୍ଯ୍ୟ ମାନବସମ୍ବଳର ଅଭାବ ହେତୁ ଧୀର ଗତିରେ ଚାଲୁଅଛି ।
ମୋଟ	**57.6**	**57.6**	**1,811.73**	29,900	3,860	ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରି ନଥିଲା ଯେହେତୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଯଦିଓ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଜଳଯୋଗାଣ କରାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ କୌଣସି ପିପି ଗଠନ ହୋଇନଥିଲା ।

(ଉତ୍ସ: ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ରେକର୍ଡରୁ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ)

ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷଣ -ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଉପାଦାନ ଗୁଡିକ ଉପରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅଭାବଗୁଡିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡିକରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଗଲା । ସମୀକ୍ଷା ଏହା ମଧ ଦେଖିଲା ଯେ ଡିପିଆର ରେ ତୃଟି ଏବଂ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ଡିଜାଇନ ହୋଇଥିବା ଆଇପି ହାସଲ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଯାହା ନିମ୍ନରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଭାବରେ ଦିଆଗଲା ।

3.3.3.2 ଡିପିଆର ରେ କମି

- **ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରି ନିର୍ମାଣରେ ଅପଚୟ**

ଡିପିଆର ଅନୁସାରେ ଏଲଆଇଆଇପି ର ଦୁଆଝର ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରି ର ପାଣି ଦୁମେରଯୋର ଏମଆଇପି ରେ ପ୍ରବେଶ କରି ତାର ଆୟାକଟ୍ କୁ ଜଳସେଚନ କରିବ । ଦୁଆଝର ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରୀ ଆରଡି 8.76 କିମି ରୁ18.54 କିମି ଏବଂ ଏହାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଉପ କ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ର କାମ ଯାହାର ଆୟାକଟ୍ 490.72 ହେକ୍ଟର ସହ ଆକଳିତ ମୂଲ୍ୟ 19.17 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ତାହା 12.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବା ସହ ଆଂଶିକ ଭାବେ ସରିଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2017) । ଏହି କାମର ବଳକା ଭାଗ ସହ କମାଣ୍ଡ ଅଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ (ସିଏଡି) କାମ ୟୁଜିପିଏଲ ରେ ମିଶାଯାଇଥିଲା ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ 6.62 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଚାଲୁ ରହିଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) ।

ଦୁମେରଜୋଡ଼ ଏମ.ଆଇ.ପି. ର ନିଜସ୍ୱ ଆୟାକଟ୍‌କୁ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳ ଥିଲା

ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା ରେକର୍ଡ ରୁ ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ ଦୁଆଝର ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରି ଆରଡି 8.76 କିମି ରୁ 18.54 କିମି ର ଆୟାକଟ୍ ଦୁମେରଯୋର ଏବଂ ରାଜାମୁଣ୍ଡା ଏମଆଇପି ମାଧ୍ୟମ ରେ ଜଳସେଚିତ ହୋଇଆସୁଥିଲା । ଉଭୟ ଏମଆଇପି ର ଉନ୍ନତିକରଣ 2014-19 ମଧ୍ୟରେ 1.92 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ରେ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଇପ୍ସିତ ଆୟାକଟ କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଉଥିଲେ । ତେଣୁ ଏହି ନିର୍ମାଣ ଟି ଅନାବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପର ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ 12.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅପବ୍ୟୟ ହେଲା ।

ସରକାର ତଥ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ଡିପିଆର ରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଏବଂ କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପ କ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ନିର୍ମାଣ ରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ଖର୍ଚ୍ଚ ର କାରଣ ନ ଦର୍ଶାଇ କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ୟୁଜିପିଏଲ କାମ ସମାପ୍ତ ହେଲାପରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରାଧିକାରୀ ସେହି ଆୟାକଟ୍‌କୁ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବେ ।

3.3.3.3 ଜମିର ପରିଚାଳନା

- **ବେସରକାରୀ ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସରକାରୀ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର**

ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ବେସରକାରୀ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ସରକାରୀ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି

ସାରଣୀ-3.7: ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣ

(ଏକର ରେ)

ଆବଶ୍ୟକ ଜମି			ଅଧିଗ୍ରହିତ / ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ଜମି			ବଳକା		
ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ
1,155.57	10,445.27	11,600.84	1,155.57	10,425.16	11,580.73	0	20.11	20.11

(ଉତ୍ସ: ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ)

ଉପୋରୋକ୍ତ ସାରଣୀରୁ ଏହା ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 10,445.27 ଏକର ବେସରକାରୀ ଜାଗା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ (ଏଲଏଓ) ଏହି କାମ ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ କେବଳ 10,425,16 ଏକର (99 ପ୍ରତିଶତ) ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିପାରିଥିଲେ ।

ଓପିଡବ୍ଲୁ କୋଡ୍ ସୂଚାଉଥିଲା ଯେ ଜମିର ଉପଲବ୍ଧ ବିନା କୌଣସି କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବାକଥା ନୁହେଁ । ଏପରିକି କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପ/କାମ ନିର୍ବାହ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ସରିଥିବା ଦରକାର । ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ / ଆରମ୍ଭ ରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ।

- **ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ରେ ବିଳମ୍ବଲାଗି ପ୍ରକଳ୍ପର ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି**

ଜଳଭଣ୍ଡାର ର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତା[17] 265 ମି କୁ ନେଇ 29,900 ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ଡ୍ୟାମ୍ ର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଏଲଆଇଆଇପି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ (ଏନଏଇଚ) ନଂ 217 ର 9.97 କିମି (ଆଡି 123.00 ରୁ ଆରଡି 132.97 କିମି) 259.30 ମି ଜଳସ୍ତର ରେ ବୁଡିଯିବାର ଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଉଚ୍ଚ ପୋଲର ଏବଂ ବାଇପାସ ରାସ୍ତାର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ 3.17 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେବାରଥିଲା । ଏଲଆଇଆଇପି ପ୍ରାଧିକାରୀ ଦ୍ୱାରା 24.19 କୋଟି ଟଙ୍କା ର ଏକ ଅଟକଳ (ଡିସେମ୍ବର 2007) ରେ ମଞ୍ଜୁରୀ ହୋଇଥିଲା । କାମଟି ଏନଏଇଚ ବିଭାଜନ, କେସିଙ୍ଗା ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମବାସୀ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଡିପି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦାବୀ କରି ବିରୋଧ ଯୋଗୁଁ ଏସଏଲଏଓ ଦ୍ୱାରା ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହୋଇପାରିବାରୁ କାମଟିକୁ ନିର୍ବାହ କରିପାରି ନଥିଲେ । ଏଲଆଇଆଇପି ଡ୍ୟାମ୍ ଇଲାକାର ବିସ୍ଥାପିତ ମାନେ କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ମାନ୍ୟବର ବରିଷ୍ଠ ସିଭିଲ ଜଜ୍ , ନୂଆପଡାଙ୍କ ପାଖରେ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ, ଯିଏ 5.12 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଯେଉଁଥିରେ 15 ପ୍ରତିଶତ ହାର ରେ 3.04 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । କାର୍ଯ୍ୟର ଆକଳନ ମୂଲ୍ୟ 30.63 କୋଟି ଟଙ୍କା କୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ 6.44 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଲା ।

ଏତଦ୍ୱାରା ହିତାଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ରବି ଜଳସେଚନ ରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି କାର୍ଯ୍ୟଟି ଚାଲୁ ରହିଅଛି । ସରକାର ସ୍ୱୀକାର କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ଗ୍ରାମବାସୀ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ସଂଶୋଧନ ସହ ଡିପି ମର୍ଯ୍ୟଦା ପାଇଁ ଦାବି କରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଯୋଗୁଁ ଏନଏଇଚ୍ ର ଡାଇଭର୍ସନ କାମରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରମାଣତଃ, ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ ଯାଗା ଗୁଡିକ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର ରେ ବିଳମ୍ବ କରିଥିଲେ ଯାହା ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ ରେ ବୃଦ୍ଧି କରାଇଥିଲା ।

[17] ବନ୍ୟାଜଳ ପ୍ରବାହ ସମୟରେ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଜଳସ୍ତର

କେନାଲର ଓପନ ଏକ୍ସାଭେସନ ପାଇଁ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ରେ ଅପବ୍ୟୟ

ଏଲଆଇଆଇପି ଡିପିଆର ଅନୁସାରେ କେନାଲ ଗୁଡିକର ଓପନ ଏକ୍ସାଭେସନ ଜରିଆ ରେ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଯୋଜନା ହୋଇଥିଲା (ଫେବୃଆରୀ 1999) । 33 ଟି କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ର ଖନନ ପାଇଁ ଡିଓଡବ୍ଲୁଆର 2003 ରୁ 2012 ମଧ୍ୟରେ 564.48 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ 13.91 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁରୀ କରିଥିଲେ, ଯାହା ମଧ୍ୟରୁ 2005 ରୁ 2015 ମଧ୍ୟରେ 8.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ 132.73 ଏକର ଜମି ଦଖଲ ହୋଇଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2019) । ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ, ବିଭାଗ ୟୁଜିପିଏଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ର କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ଯାହାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଦରକାର ନଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଓପନ ଏକ୍ସାଭେସନ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା 8.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅପବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର ସ୍ୱୀକାର କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ୟୁଜିପିଏଲ ର ପ୍ରଣୟନ ଯୋଗୁଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଲାନାହିଁ । ପ୍ରମାଣତଃ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଟଙ୍କା ଅପବ୍ୟୟ ହେଲା ।

3.3.3.4 ଥଇଥାନ ଏବଂ ପୁନର୍ବସତି

ଆରଏଣ୍ଡଆର ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡିକ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସଂବନ୍ଧୀୟ ନିୟମ ଗୁଡିକର ଏଲଏ ନିୟମ 1894, ଏଲଏ,ଆରଏଣ୍ଡଆର ନିୟମ 2013 ଦ୍ୱାରା ଅନୁଶାସିତ ହେଉଥିଲା । ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା, ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ କୁ ଜନସାଧାରଣ ଙ୍କ ବିରୋଧ ରୁ ଏଡାଇବା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଯେପରିକି ଡ୍ୟାମ ଏବଂ ଜଳଭଣ୍ଡାର ଗୁଡିକର କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆର ଏଣ୍ଡଆର ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡିକ ଠିକ୍ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏଥିରେ ଯେଉଁ କମି ଦେଖାଯାଇଥିଲା ତାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :

- ଏଲଆଇଆଇପି ରେ ବିସ୍ଥାପିତ ହେବାକୁ ଥିବା ଲୋକମାନେ 2006 ପୂର୍ବରୁ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଆର ଏଣ୍ଡ ଆର ସହାୟତା ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଆରଏଣ୍ଡଆର ସହାୟତା ପାଇବା ପରେ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକଙ୍କୁ ଜଳଭଣ୍ଡାର ଇଲାକାରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରାଯାଇନଥିଲା । ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ଅତିରିକ୍ତ 367 ଜଣ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକ ଯେଉଁମାନେ 18 ବର୍ଷ ବୟସ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ସେମାନେ ଆରଏଣ୍ଡଆର ସହାୟତା ପାଇବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ଡିଓଡବ୍ଲୁଆର ଡିସେମ୍ବର 2017 ଏବଂ ଜୁଲାଇ 2019 ମଧ୍ୟରେ 28.10 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ ଯାହାର ପ୍ରଦାନ ଜାରୀ ଥିଲା । ତେଣୁ, ଆରଏଣ୍ଡଆର ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ପରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଲି କରିବାରେ ବିଭାଗର ବିଫଳତା ଫଳରେ 28.10 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଲା ।

  ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, 2017 ମଧ୍ୟରେ ଡିପି ମାନଙ୍କର ବିସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ତିମ ନୋଟିସ ପଠା ସରିଛି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ବିସ୍ଥାପନ ନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ଅତିରିକ୍ତ ଦେୟ ପାଇଁ ଦାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପିଡି(ଆର ଏଣ୍ଡ ଆର) ଏଲଆଇଆଇପି ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ।

3.3.3.5 ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ବାହରେ କମି

- **କ୍ଷୁଦ୍ର/ ଉପ କ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ନିର୍ମାଣ ରେ ଅପବ୍ୟୟ**

ଏଲଆଇପି ର ଇଇ ମାନେ 110.95 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ରେ ଖୋଲା ଖନନ ମାଧ୍ୟମ ରେ 68 ଟି କ୍ଷୁଦ୍ର/ ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ର ନିର୍ମାଣ (2008 ରୁ 2016) କରିଥିଲେ । ଅଡିଟ୍ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିଲା ଯେ, ଯଦିଓ ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରି ରୁ ପାଣିକୁ ୟୁଜିପିଏଲ କୁ ନେଇ ୟୁଜିପିଏଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳସେଚନ କରାଯାଉଥିଲା ଖୋଲା ଖନନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ରେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିବା 68 ଟି କ୍ଷୁଦ୍ର/ ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ଗୁଡିକ ଚକମୁଣ୍ଡକୁ ପାଣି ଯୋଗାଣ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉନଥିଲା । ତେଣୁ , 68 ଟି କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ର ନିର୍ମାଣ ରେ ହୋଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ଅପଚୟ ହୋଇଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ଦୁଇଟି ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ (ଡାର୍ଲିପଡା ଏବଂ ଥାଗପଲ୍ଲୀ)ର ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ (ଅଗଷ୍ଟ 2019) ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀ ଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ରେ କରି ପାଇଲେ ଯେ ସମଗ୍ର ପାଣି, ପାଣି ଗ୍ରହଣ କୁଅ ମାଧ୍ୟମ ଦେଇ ୟୁଜିପିଏଲ ମାଧ୍ୟମ ରେ କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ କୁ ଛାଡି ସିଧାସଳଖ କିକିରିବେଡା ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରି ରୁ ଜମିକୁ ଯୋଗାଣ ହେଉଥିଲା । ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଯେଉଁଠି କ୍ଷୁଦ୍ର ଏବଂ ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର ଖୋଲା ପ୍ରଣାଳୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ୟୁଜିପିଏଲ ସିଏଡି କାମ ସେଠାରୁ ପାଣି ଟାଣି ପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ଏବଂ ଯେଉଁଠି ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ନାହିଁ ୟୁଜିପିଏଲ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରୁ ୟୁଜିପିଏଲ ସିଏଡି ବ୍ୟବସ୍ଥା କୁ ପାଣି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ

ଅଡିଟ୍ ର ଟିପ୍ପଣୀ ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ ଆଧାର ରେ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମିଳନୀ (ଅଗଷ୍ଟ 2021) ରେ ଇ-ଆଇ-ସି ଏହି ସମସ୍ୟା ଟିକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାପାଇଁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ ।

2021 ସୁଦ୍ଧା ସମାପ୍ତ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ ବଦଳାଇ ₹1,925.63 କୋଟି ଟଙ୍କା(910 ପ୍ରତିଶତ) କରି 1,811.73 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2020) ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ, ଆର ଏଣ୍ଡ ଆର ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଡିପିମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ନ କରିବା, ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ମାଡିବା ଇତ୍ୟାଦି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରକଳ୍ପ ଟି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରିନଥିଲା । ତଦ୍ୱାରା ନୂଆପଡା ଏବଂ ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାର ଚାଷୀ ମାନଙ୍କୁ ପରିକଳ୍ପିତ ସୁବିଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

3.3.4 ରେଙ୍ଗାଲୀ ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଆରଏଲବିସି/ଆରଆରବିସି)

ଯୋଜନା ଆୟୋଗ ରେଙ୍ଗାଲି ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ଆନୁମାନିକ ମୂଲ୍ୟ 233.64 କୋଟି ଟଙ୍କା ରେ ଅନୁମୋଦିତ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 1978) । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ଦୁଇଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ ଉପରେ ଏକ ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କରି 250 ମେଗାୱାଟ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଡେଲ୍ଟାରେ 2,600 ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ୟା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଉପଶମ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଡ୍ୟାମର 34 କିଲୋମିଟର ନିମ୍ନରେ 533.40 ମିଟର ଦୈର୍ଘ୍ୟର ସମଲ ବ୍ୟାରେଜ ସହିତ ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ ନିୟନ୍ତ୍ରକ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏହା ଆରଆରବିସି ଏବଂ ଆରଏଲବିସି ମାଧ୍ୟମରେ 2.35 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଥିଲା । ଡ୍ୟାମ୍ ଏବଂ ବ୍ୟାରେଜ ନିର୍ମାଣ ଯଥାକ୍ରମେ 1985 ଏବଂ 1995 ରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ରେ ବାସ୍ତବିକ ବୃଦ୍ଧି 1.33 ନିୟୁତ ଟନ୍ ହେବ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳସେଚନର ଉନ୍ନତି ପରେ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ବିକାଶ ହେବାର ଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡିକ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗୁଡିକୁ ନେଇ ଗଠିତ :

ରେଙ୍ଗାଲି ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରକଳ୍ପ

95 କିଲୋମିଟର ଦୀର୍ଘ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ଦେଇ 111.30 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରି ଅନୁଗୁଳ, ଢେଙ୍କାନାଳ, କଟକ ଏବଂ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ 1.21 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଆରଆରବିସି ର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା । ଆୟାକଟକୁ 84,406 ହେକ୍ଟରକୁ ହ୍ରାସ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମୂଳ ଆକଳନ 69.64 କୋଟି ଟଙ୍କା (ମାର୍ଚ୍ଚ 1978) କୁ 1,962.33 କୋଟି ଟଙ୍କା (2,818 ପ୍ରତିଶତ) ରେ ସଂଶୋଧିତ କରାଯାଇଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା, 17,606 ହେକ୍ଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହାର ମାଇନର ଏବଂ ଉପ-ମାଇନର ସହିତ ଶାଖା କେନାଲ ଗୁଡିକ ସମାପ୍ତ ହେବାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଆୟାକଟ ହାସଲ ହେବ । 2021-22 ମସିହାରେ 3,200.78 କୋଟି ଟଙ୍କା (4,596 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି) ମୂଲ୍ୟରେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ଶେଷ ହେବ ବୋଲି ବିଭାଗ ଆକଳନ କରିଥିଲା । ତେବେ ବିଭାଗ 2,267,19 କୋଟି ଟଙ୍କା (71 ପ୍ରତିଶତ) ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ପରେ 17,606 ହେକ୍ଟର (21 ପ୍ରତିଶତ) ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବନା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଥିଲା ।

ମାର୍ଚ୍ଚ 1978 ରେ 151.86 କ୍ୟୁମେକ୍ସ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରି ଅନୁଗୁଳ, ଢେଙ୍କାନାଳ, ଯାଜପୁର ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାରେ 1.14 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଆରଏଲବିସି 164 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା । ଚାରୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କେନାଲର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା :

ସାରଣୀ 3.8: ପ୍ରକଳ୍ପର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଭିତ୍ତିକ ସ୍ଥିତି

ପର୍ଯ୍ୟାୟର ନାମ	ଦୂରତା [18]	ସମାପ୍ତିର ବର୍ଷ	ଡିଜାଇନ ଆୟାକଟ	ଋଣ ସହାୟତା
ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ	ଆରଡି 0 ରୁ 29.18 କି.ମି	2003-04	8,483 ହେକ୍ଟର	173.53 କୋଟି ଟଙ୍କା ରେ ଜଳସମ୍ପଦ ଏକତ୍ରୀକରଣ ପ୍ରକଳ୍ପ (ଡବ୍ଲ୍ୟୁଆରସିପି)
ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ	ଆରଡି 29.18 ଠାରୁ 71.31 କିମି	2012-13	26,946 ହେକ୍ଟର	ଜାଇକା ରୁ 627.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ
ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ	ଆରଡି 71.31 ଠାରୁ 123.50 କିମି	ଅଗ୍ରଗତିରେ	39,416 ହେକ୍ଟର	ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ପାଣ୍ଠିର 799.69 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଜାଇକା ଋଣରୁ 1,787.30 କୋଟି ଟଙ୍କା
ଚତୁର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟ	ଆରଡି 123.50 ଠାରୁ 141.00 କିମି	କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ		

(ଉତ୍ସ: - ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କ ନଥିରୁ ସଂକଳିତ)

ଯଦିଓ 71.31 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରଏଲବିସିର ଡିଜାଇନ୍ ହୋଇଥିବା ଆୟାକଟ 35,429 ହେକ୍ଟର ଥିଲା, ବିଭାଗୀୟ ଯାଞ୍ଚ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଆୟାକଟ୍ ମାତ୍ର 28,471 ହେକ୍ଟର (80 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ର ମୂଲ୍ୟ 164 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୂଳ ମୂଲ୍ୟରୁ ମଧ 6,469.27 କୋଟି ଟଙ୍କା (3,945 ପ୍ରତିଶତ) କୁ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ଓ ଆରଡି 123.50 କିଲୋମିଟରରୁ 141.00 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେନାଲର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇନଥିବା କାରଣରୁ 74,845 ହେକ୍ଟର (34 ପ୍ରତିଶତ) ଆୟାକଟକୁ ହ୍ରାସ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନଗୁଡିକର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ହେତୁ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

3.3.4.1 ଅଭିଳଷିତ ଉଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରକଳ୍ପ ବିତରଣର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକର ଡିପିଆର ଗୁଡିକ କେବଳ ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏବଂ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ର ସୂଚନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଅଛି :

ସାରଣୀ ସଂଖ୍ୟା 3.9: ଆରଆରବିସି ଏବଂ ଆରଏଲବିସି ର ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ଅଦ୍ୟାବଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସଫଳତା

ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ	ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନ	କେନାଲର ଡିଜାଇନ ଲମ୍ବ (କି.ମି ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଲମ୍ବ (କି.ମି ରେ)	ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ (ଟଙ୍କା କୋଟି ରେ)	ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ର ସାରାଂଶ
ଆରଆରବିସି	ପ୍ରଥମ ଦଫାରେ ସମାପ୍ତ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ସହିତ ଚାରୋଟି ଶାଖା କେନାଲ	165	165	1,353.59	33,700	17,606	ଶାଖା କେନାଲ ଗୁଡିକର ନିର୍ମାଣ ରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିଳ୍ପୀକରଣ ଆଇପି ର କମ ସୃଷ୍ଟି ର କାରଣ
	ଦର୍ପଣୀ ଶାଖା କେନାଲ	97.5	42.18	201.08	50,147	0	ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ଶାଖା କେନାଲ ଗୁଡିକର ନିର୍ମାଣ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ଚାଲୁ ରହିଥିଲା ।
	ନରସିଂହପୁର ଶାଖା କେନାଲ	46.46	18.37	61.90	11,109	0	
	ଆଠଗଡ ଶାଖା କେନାଲ	24.26	11.31	49.61	5,544	0	
	ଉଠା ପ୍ରକଳ୍ପ	-	-	-	20,700	0	ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ

[18] ଦୂରତାକୁ ସୂଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସର୍ବେକ୍ଷଣରେ ଚେନେଜ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ

ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ	ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନ	କେନାଲର ଡିଜାଇନ ଲମ୍ବ (କି.ମି ରେ)	ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଲମ୍ବ (କି.ମି ରେ)	ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ (ଟଙ୍କା କୋଟି ରେ)	ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ହାସଲ ଆଇପି (ହେକ୍ଟର ରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ର ସାରାଂଶ
ଆରଏଲବିସି	ପ୍ରଥମ ଦଫାରେ ଆରଡି 0 ଠାରୁ 29.18 କିମିସହିତ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ଶାଖା କେନାଲ	58.63	58.63	366.89	8,483	28,471	ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ଶାଖା କେନାଲ ନିର୍ବାହ ରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ଏମଆଇ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଦ୍ୱାରା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ମାଡିବା ଯୋଗୁଁ ଆଇପି ର କମି ହୋଇଥିଲା
	ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଫାରେ ଆରଡି 29.18 ଠାରୁ 71.31 କିମି ସହିତ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ଶାଖା କେନାଲ	76.91	76.91	1,185.41	26,946		
	ତୃତୀୟ ଦଫାରେ ଆରଡି 71.31 ଠାରୁ 100.49 କିମି ସହିତ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ଶାଖା କେନାଲ	71.66	43.37	610.52	19,650	0	ଯେହେତୁ କେନାଲ କାମ ଗୁଡିକ ଚାଲୁ ରହିଥିଲା କୌଣସି ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲା ।
	ଆରଡି 100.49 ଠାରୁ 123.50 କିମି	23.01	0	0	19,766	0	ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ
	ଆରଡି 123.50 ଠାରୁ 141.00 କିମି	17.5	0	0	27,139	0	
	ଉଠା ପ୍ରକଳ୍ପ	-	19	26.35	12,316	0	ସଠିକ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ / ଦେଖା ରଖା ର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଉଠା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକ ଅକାମି ରହିଥିଲା
	ମୋଟ				**2,35,500**	**46,077**	ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା ଯେହେତୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇନଥିଲା । 30 ଟି ପିପି ରେ ପୁନଃ ନିର୍ବାଚନ ନ କରି 69 ଟି ପିପି ସ୍ଥାନରେ 67 ଟି ପିପି ର ଗଠନ ହୋଇଥିଲା

(ଉତ୍ସ: - ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କ ନଥିରୁ ସଂକଳିତ)

ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷଣ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକର ଉପାଦାନଗୁଡିକ ଉପରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅଭାବଗୁଡିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡିକରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଗଲା । ସମୀକ୍ଷା ଏହା ମଧ ଦେଖିଲା ଯେ

ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ବାରମ୍ବାର ସର୍ଭେ ଏବଂ ଯୋଜନା, ଆୟାକଟ ମାଡିଯିବା, ଆୟାକଟ ର ସ୍ୱଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି, ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ ହେତୁ ଡିଜାଇନ ହୋଇଥିବା ଆଇପି ହାସଲ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଯାହା ନିମ୍ନରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଭାବରେ ଦିଆଗଲା :

3.3.4.2 ଡିପିଆର ରେ କମି

- **ବାରମ୍ବାର ସର୍ଭେ ଏବଂ ଯୋଜନା ଯୋଗୁଁ ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ**

ଆରଆରବିସି ର ଇଇ ଦର୍ପଣୀ, ନରସିଂହପୁର ଏବଂ ଆଠଗଡ ଶାଖା କେନାଲ ର ସର୍ଭେ, ଯୋଜନା , ଅଣୁ ଜଳଯୋଜନା ର ଡିଜାଇନ କାମ କୁ ପାଞ୍ଚ ଟି ଠିକାଦାର କୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011 ସୁଦ୍ଧା ସାରିବା ନିମନ୍ତେ 1.71 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଠିକାଦାର ମାନେ 62,838 ହେକ୍ଟର ର ଅଣୁଯୋଜନା ଡାଟା ଯୋଗାଇ ଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ଶାଖା କେନାଲ ଓ ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ର ନିର୍ମାଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଶାଖା କେନାଲ ର ନିର୍ମାଣ କରାଗଲା, ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ର କାମ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ସମସ୍ତ ଆୟାକଟ୍ କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ନିମନ୍ତେ ଇଇ, ଦକ୍ଷିଣ କେନାଲ ବିଭାଜନ ନଂ 1ଖୁଣ୍ଟୁଣୀ ପୁଣି ଥରେ ଅଣୁ ଯୋଜନା ଯେପରିକି ଶାଖା କେନାଲ ଗୁଡିକର ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୋଟିଏ ଠିକାଦାର କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ତା ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ରାଜକୋଷ କୁ 5.47 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡିଥିଲା ।
ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ୟୁଜିପିଏଲ ର ଅଣୁ ଯୋଜନା 5.47 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହାକି ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବହୁତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ସଠିକ ସର୍ଭେ କରିବା ପରେ ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରୀ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର/ଉପ କ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ଗୁଡିକର ଅଣୁ ଯୋଜନା କରିବା ପାଇଁ ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କୁ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2011) ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହିପରି ଅଣୁ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଆଉଥରେ କାମ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନଥିଲା । ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମିଳନୀ ରେ ଇ-ଆଇ-ସି କହିଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 2021) ଯେ ଏହି ବିଷୟକୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

3.3.4.3 ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତା ର ଆକଳନ

- **ଡ଼ିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳଯୋଗାଣ ନହେବା**

ଆରଆରବିସି ଆରଡ଼ି 00 ଠାରୁ 79 କିମି ର ନିର୍ମାଣ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଜଳସେଚନ ସହିତ 2015-16 ରୁ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।135 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ୍ ପାଇଁ ଆରଡି 210 ମିଟର ରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଡିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀ ମଧ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା (2016) । ଅଡ଼ିଟ୍ ରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ କେନାଲର ଜଳସ୍ତର ଠାରୁ ଜଳ ନିର୍ଗମ ସ୍ଥଳ ଦୁଇଫୁଟ ଉଚ୍ଚାରେ ଥିବାରୁ ଡ଼ିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀ ମାଧ୍ୟମ ରେ ଜଳ ଯୋଗାଣ ହୋଇନଥିଲା । ଅଡ଼ିଟ୍ ବିଭାଗୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ମାନଙ୍କ ସହ ମିଶି ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ କରି ଦେଖିଲେ ଯେ ଡିଜାଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଜଳଯୋଗାଣ ହୋଇନଥିଲା । ଅଡ଼ିଟ୍ କେନାଲ ନିକଟ ରେ ଜମି ଥିବା ଚାଷି ଙ୍କ ସହ କଥା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ହେଲେ ଯେ ଏହି କେନାଲ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳ ଛଡ଼ାଯାଇନାହିଁ । ସିସିଇ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଡିଜାଇନ ସ୍ତରର ଜଳ ଯୋଗାଣ କରା ନଯିବାରୁ ଡ଼ିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀକୁ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଜଳଯୋଗାଣ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ ମୁଖ୍ୟ କେନାଲ ରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗାଣ ସ୍ତର ବଜାୟ ରଖି ନପାରିବା ଫଳରେ ଡ଼ିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀ ରେ ଜଳ ଯୋଗାଣ ହୋଇପାରିନଥିଲା । ପ୍ରମାଣତଃ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଡ଼ିଷ୍ଟ୍ରୀବ୍ୟୁଟାରୀ ମାଧ୍ୟମ ରେ 135 ହେକ୍ଟର ର ଜମି କୁ ଜଳସେଚନ ର ଆଶା କ୍ଷୀଣ ଦେଖାଯାଏ ।

3.3.4.4 ଆୟାକଟ ମାଡିବା

7,216 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଆରଏଲବିସି ର ଆରଡି 75.71 କିଲୋମିଟର ଠାରେ ଭୁବନ ଶାଖା କେନାଲ ସହିତ ଏହାର ବିତରଣକାରୀ ମାନଙ୍କ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ 85.25 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଡିସେମ୍ବର 2016 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2018 ମଧ୍ୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଡିସେମ୍ବର 2018 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2020 ମଧ୍ୟରେ ଶେଷ ହେବାର ଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟମାନ ଦମସାଲ ଏମଆଇପି ର କେନାଲ ଯାହାର 1,500 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ଥିଲା ତାକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ଶାଖା କେନାଲ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଭୁବନ ଶାଖା କେନାଲର ଡିପିଆରରେ ଦମସାଲ ଏମଆଇପି ର ଆୟାକଟ ଦେଖାଯାଇ ନଥିଲା । ବିତରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା । କେନାଲଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇନଥିଲା କିନ୍ତୁ 2019-20 ରେ ପରୀକ୍ଷଣ ଜଳସେଚନ ମାଧ୍ୟମରେ 2,000 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ 1,500 ହେକ୍ଟର ବିଦ୍ୟମାନ ଦମସାଲ ଏମଆଇପି ମାଧ୍ୟମରେ ହାସଲ ହୋଇଥିଲା । ଫଳତଃ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 43.78 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ପରେ କେବଳ ଅତିରିକ୍ତ 500 ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚିତ ହୋଇଥିଲା ।

ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସରକାର ପ୍ରକାଶ କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଭୁବନ ଶାଖା କେନାଲର ଉପର ଅଣକମାଣ୍ଡ ଜୋନରେ ନୂତନ ଆୟାକଟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଦମସାଲ ଏମଆଇପିର ଅବ୍ୟବହୃତ ଷ୍ଟୋରେଜ୍ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ଡିପିଆରରେ ଦମସାଲ ଏମଆଇପି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆୟାକଟ୍ ନ ଦେଖାଇ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

3.3.4.5 ଆୟାକଟର ସ୍ୱଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି

ଉଠା ଜଳସେଚନ ମାଧ୍ୟମରେ 12,316 ହେକ୍ଟର ସହିତ 1,14,300 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଆରଡି 00 ମିଟରରୁ 141.00 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରଏଲବିସି ର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା । ଆରଡି 123.50 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେନାଲର ପରିକଳ୍ପନା ହୋଇଥିବା ଆୟାକଟ 74,845 ହେକ୍ଟର ଥିଲା । କେନାଲଟି ଆରଡି 71.31 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 35,429 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ସହିତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । 39,416 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ସହିତ ଆରଡି 71.31 କିଲୋମିଟରରୁ 123.50 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା କେନାଲ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା ଏବଂ19,033 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ୍ ପାଇଁ ଆରଡି 123.50 ରୁ 141.00 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବଶିଷ୍ଟ କେନାଲ କାର୍ଯ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହିପରି, ସମୁଦାୟ ଆୟାକଟ 93,878 ହେକ୍ଟର ହେବାକଥା । ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଆୟାକଟ୍ ଯାଞ୍ଚରେ ଏବା ଜଣାପଡିଲା ଯେ ପ୍ରକୃତ ଆୟାକଟ ମାତ୍ର 78,859 ହେକ୍ଟର[19] ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 35,441 ହେକ୍ଟର ଅଭାବ ରହିଥିଲା (1,14,300ହେକ୍ଟର – 78,859 ହେକ୍ଟର) । ଆୟାକଟର ହ୍ରାସ ମୁଖ୍ୟତଃ କାର୍ଯ୍ୟର ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଏମଆଇ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଆଚ୍ଛାଦନ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା । ଉଠା ପ୍ରକଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ 12,316 ହେକ୍ଟର ଉପର ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବାରେ ମଧ୍ଯ ଅନିଶ୍ଚିତତା ରହିଥିଲା କାରଣ 2004-05 ପରଠାରୁ ଇଇ, ଉଠା ଜଳସେଚନ ବିଭାଗ, ଢେଙ୍କାନାଳରେ 26.35 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜମା ସତ୍ତ୍ୱେ କୌଣସି ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିନଥିଲା ।

ସରକାର ପ୍ରକାଶ କଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଆରଏଲବିସି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲାପରେ ଏହାର ସମୁଦାୟ ଆୟାକଟ ଡିଜାଇନ ଆୟାକଟ ର ପାଖାପାଖି ହୋଇପାରେ । ଆରଡି 00 କିଲୋମିଟରରୁ 71.31 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା କେନାଲର ଅଂଶ 35,429 ହେକ୍ଟର ଡିଜାଇନ ଆୟାକଟରୁ କେବଳ 28,471 ହେକ୍ଟର (80 ପ୍ରତିଶତ) ଆୟାକଟ ହାସଲ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉତ୍ତର ନୀରବ ଅଟେ । ତେଣୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାପରେ ଡିଜାଇନ ଆୟାକଟ ହାସଲ ର ସଫଳତା ସୁଦୂର ଅଟେ ।

3.3.4.6 ଜମିର ପରିଚାଳନା

- **ବେସରକାରୀ ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସରକାରୀ ଜମିର ହସ୍ତାନ୍ତର**

ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ବେସରକାରୀ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ସରକାରୀ ଜମି ର ହସ୍ତାନ୍ତର ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

---

[19] 71.33 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେନାଲର ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଆୟାକଟ ଥିଲା 21,910 ହେକ୍ଟର 17 ଏମଆଇ ର 1,484 ହେକ୍ଟର ପାଇଁ ଆୟାକଟ୍ ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି) + 71.33 ରୁ 123 କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆୟାକଟ୍ 37,916 ହେକ୍ଟର ଥିଲା (ଗୋଟିଏ ଏମଆଇପି ର 1,500 ହେକ୍ଟର ମାଡିଯାଇଥିଲା) + ତାପରେ 19,033 ହେକ୍ଟର ।

ସାରଣୀ-3.10: ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବରଣ

(ଏକର ରେ)

ପ୍ରକଳ୍ପ ର ନାମ	ଆବଶ୍ୟକ ଜମି			ଅଧିଗ୍ରହିତ / ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ଜମି			ବଳକା		
	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ	ସରକାରୀ ଜମି	ବେସରକାରୀ ଜମି	ମୋଟ
ଆରଆରବିସି	375.43	7,637.34	8,012.77	375.43	1,768.69	2,144.12	0	5,868.65	5,868.65
ଆରଏଲବିସି	1,866.25	2932.39	4798.64	1,866.25	1,976.87	3,843.12	0	955.52	955.52
ମୋଟ	**2,241.68**	**10,569.73**	**12,811.41**	**2,241.68**	**3,745.56**	**5,987.24**	**0**	**6,824.17**	**6,824.17**

(ଉତ୍ସ: ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ)

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀରୁ ଏହା ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 10,569.73ଏକର ବେସରକାରୀ ଜାଗା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ (ଏଲଏଓ) ଏହି କାମ ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ କେବଳ 3,745.56 ଏକର (ଶତକଡା 35 ପ୍ରତିଶତ) ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିପାରିଥିଲେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 6,824.17 ଏକର ଏରିଆ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇନଥିଲା । ତାହାଛଡା, ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିମନ୍ତେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ ।

ଓପିଡବ୍ଲୁ କୋଡ୍ ସୁଚାଉଥିଲା ଯେ ଜମିର ଉପଲବ୍ଧତା ବିନା କୌଣସି କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବାକଥା ନୁହେଁ । ଏପରିକି କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପ/କାମ ନିର୍ବାହ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ସରିଥିବା ଦରକାର । ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ କାମ ନିର୍ବାହ / ଆରମ୍ଭ ରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ।

- **ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରକଳ୍ପମୂଲ୍ୟ ରେ ବୃଦ୍ଧି**

ଭାରତ ସରକାର ଆରଆରବିସି ର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ନିବେସ ମଞ୍ଜୁରି ଜାରୀ କରିଥିଲେ (1978 ମଧ୍ୟରେ) । କେନାଲ ଗୁଡିକର ଗତିପଥ ସ୍ଥିରୀକୃତ ନହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଆରଆରବିସି ର ଶାଖା କେନାଲ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଏବଂ ଉପକ୍ଷୁଦ୍ର କେନାଲ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଜମି 2013 ସୁଦ୍ଧା ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇନଥିଲା । ତିନୋଟି ଶାଖା କେନାଲ ଏବଂ ପାଞ୍ଚଟି ଡିଷ୍ଟ୍ରିବ୍ୟୁଟାରି ର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ 2,798 ଏକର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଲାଗି 2014-19 ମଧ୍ୟରେ 306.20 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲା ଯେ, ଏଲଏ କ୍ଷତିପୁରଣ ର ସଂଶୋଧନ ଶତକଡା 35 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା । ତେଣୁ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ଅତିରିକ୍ତ 107.17 କୋଟି[20] ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ , ଏଲଏ ଏକ ଲମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏବଂ ଏଲଏ ନିୟମରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କାରଣରୁ ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କୁ ଏଡାଇଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ଅଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଳ୍ପ ର ଅନୁମତି ପାଇଁ ସୁପାରଶ କଲାବେଳେ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ ରୁ ଦୁରେଇବା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ର ସମୟସୀମାକୁ ବିଚାର କରିବା କଥା ।

3.3.4.7 ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ବାହରେ କମି

- **କେନାଲ ର ଭୁଲ ଡିଜାଇନ ଆପଣାଇବା**

ଆରଏଲବିସି ର ପରଜଙ୍ଗ ଶାଖା କେନାଲ (ପିବିସି) ଏବଂ ଏହାର ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀ 5,580.30 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ନିମନ୍ତେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ସହାୟତା ରେ ଜଳସମ୍ପଦ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିନରେ 2004 ମସିହାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ କେନାଲ ନିର୍ମାଣ ବେଳେ ତିନୋଟି ଜାଗାର ଗଭୀରତା କେନାଲ ଶଯ୍ୟାର[21] 0.6 ମି ରୁ 1.0 ମି ଉଚ୍ଚ ରେ ଥିବାରୁ କେନାଲ ମାଧ୍ୟମରେ ପାଣି ଯୋଗାଣ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଯେହେତୁ ଡିଜାଇନ ଗଭିରତା ହାସଲ ହୋଇନଥିଲା ତେଣୁ, ଇଇ ଙ୍କର ଶଯ୍ୟାସ୍ତର ର ଡିଜାଇନ ପାଳନ ରେ ଭୁଲ ଯୋଗୁଁ କେନାଲ ନିର୍ମାଣ ଭୁଲ ହେଲା ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ପାଣି ଯୋଗାଣ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

---

[20] 306.20 ଟଙ୍କା ର 35 ପ୍ରତିଶତ

[21] କେନାଲ ର ଭୂମିତଳ ସ୍ତର

କେନାଲ ର ଡିଜାଇନ୍ ଗଭୀରତା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ 2016-17 ମସିହାରେ 70.51 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ରେ କାମଟିକୁ ସିଏଲଏସଆରପି ଅଧିନରେ ହାତକୁ ନେଇଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡିକ ଚାଲୁ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାର ମାନଙ୍କୁ 67,76 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ ହୋଇଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2021) । ତେଣୁ ତ୍ରୁଟିପୁର୍ଣ୍ଣ କେନାଲ ନିର୍ମାଣ 2004-18 ମଧ୍ୟରେ ଲକ୍ଷ ରଖାଯାଇଥିବା ହିତାଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଜଳସେଚନରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଥିଲା । ଇଇ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଫିସର ଙ୍କୁ ଏହି ପ୍ରକାର ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିବା ଦରକାର ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଯେହେତୁ ପିବିସି ବ୍ଲାକ କଟନ୍ ମୃତ୍ତିକା ସହିତ କାଦୁଆ ଏବଂ ବିସ୍ତାର ହେଉଥିବା ମୃତ୍ତିକା ମଧ୍ୟରେ ଯାଉଥିଲା, କେନାଲଶଯ୍ୟା ପଟୁ ଦ୍ୱାରା 0.30 ମି ରୁ 0.60 ମି ସ୍ତରରେ ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ କେନାଲ ର ଶଯ୍ୟା ସ୍ତର 0.6 ମି ରୁ 1 ମି ଉପରେ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ଆହୁରି କାମ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆବଶ୍ୟକ କଲା ।

ଯଦିଓ ବିଭାଗ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ସୁଦ୍ଧା 2,267.19 କୋଟି ଟଙ୍କା (71 ପ୍ରତିଶତ) ଆରଆରବିସି ପ୍ରକଳ୍ପ ରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା ଏହା 17,606 ହେକ୍ଟର ର ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା (21 ପ୍ରତିଶତ) ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ, ଜଙ୍ଗଲ ଅନୁମତି, କେନାଲ ଡିଜାଇନ ର ଚୁଡାନ୍ତକରଣ ରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସର୍ଭେ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରକଳ୍ପ ସମାପ୍ତି ରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା ।

ଯଦିଓ ଆରଏଲବିସି 141 କିମି ଲମ୍ବ ବିଶିଷ୍ଟ କେନାଲ ମାଧ୍ୟମ ରେ 1.14 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଜଳ ଯୋଗାଣ କରିବାର ଥିଲା ଏହା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର କମ୍ ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ପରସ୍ପର ଉପରେ ମାଡିଯିବା ହେତୁ କମାଯାଇଥିଲା । ଭୁଲ ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁ ପରଜଙ୍ଗ ଶାଖା କେନାଲ 2004-2018 ମଧ୍ୟରେ 14 ବର୍ଷ ରୁ ଅଧିକ ଆୟାକଟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳସେଚନ କରିପାରିନଥିଲା ।

3.3.5 ବୃହତ ଉଠା ପ୍ରକଳ୍ପ

ବୃହତ ଉଠା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକ (ଏମଏଲପି) ନଦୀ ଓ ଜଳଭଣ୍ଡାରରୁ ଜଳ ଉଠାଇ ସାଧାରଣ ଜଳସେଚନ ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳସେଚନ ହୋଇପାରୁ ନଥିବା ଉପର ଅଞ୍ଚଳର ଚାଷୀଙ୍କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇଦେବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଥାଏ । ଏମଏଲପି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକାର ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଯୋଗାଏ ଯେ ଏଥିରେ କମ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥାଏ କାରଣ ଚାପଗ୍ରସ୍ତ ନେଟୱାର୍କିଂ ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଉତ୍ସରୁ ପମ୍ପ ଦ୍ୱାରା ଜଳ ଉଠାଇ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ ।

ଅମାଥ ବୃହତ ପ୍ରକଳ୍ପର ପମ୍ପ ଘର

2.14 ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ 500 ରୁ 2,000 ହେକ୍ଟର କମାଣ୍ଡ କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ 23 ଟି ଜିଲ୍ଲାର 15 ଟି କ୍ଲଷ୍ଟରରେ 174 ଟି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଏମଏଲପି ବିସ୍ତାର କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ନଅଟି ନମୁନା ପ୍ରକଳ୍ପ 7,250 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ସହିତ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରୁ 3,150 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ୍ ପାଇଁ 60.59 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ନିର୍ମିତ ଚାରୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପ[22] ଉତ୍ସରେ ଜଳର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଉପଲବ୍ଧତା ନହେବା ହେତୁ ଏହାର ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟ୍ କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରିନଥିଲା । ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପରେ[23] ବାରମ୍ବାର ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ରେ ବ୍ୟାଘାତ ହେତୁ ଜଳଯୋଗାଣ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୁଇଟି ଏମଏଲପି[24] କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରୀକ୍ଷା ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା କିନ୍ତୁ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଆୟାକଟ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇନଥିଲା । ଥ୍ରେସ୍‌ହୋଲ୍ଡ ସ୍ତର ଉପରେ ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ଆକଳନ କରି ବିଭାଗ ଏମଏଲପି ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜଳସ୍ତର ଥ୍ରେସ୍‌ହୋଲ୍ଡ ସ୍ତର ତଳେ ରହିଲା ଯାହା ସୂଚାଇଥାଏ ଯେ ବିଭାଗ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଜଳବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିନଥିଲା ।

---

[22] ଅଗଲପୁର,ଲଇତରା,କପସିଲା ଏବଂ ଗୁଡଭେଲା

[23] ଅମାତ, ବେଲଗାଁ ଏବଂ ଉତକେଲା

[24] ଭରସୁଜା ଏବଂ କୁସମାଲ

3.3.5.1 ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରକଳ୍ପ ବିତରଣ ର ମୂଲ୍ୟାୟନ

ନଅଟି ଏମଏଲପି ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଡିପିଆର ଗୁଡିକ କେବଳ ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏବଂ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସୂଚନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା:

ସାରଣୀ-3.11: ପ୍ରକଳ୍ପ ର ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଅଦ୍ୟାବଧି ଆଇପି ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଏବଂ ସଫଳତା

ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ	ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନ	ପରିକଳ୍ପିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟରରେ)	ସଫଳତା ଆଇପି (ହେକ୍ଟରରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
ଏମଏଲପିଏ ସ(ନଅଟି)	ୟୁଜିପିଏଲ	7,250	4,100	ଥ୍ରେସହୋଲ୍ଡ ସ୍ତର ଉପରେ ଜଳ ଉପଲବ୍ଧତାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ସହିତ ବିଭାଗ ଏମଏଲପି ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜଳସ୍ତର ଥ୍ରେସହୋଲ୍ଡ ସ୍ତର ତଳେ ରହିଲା । ତେଣୁ ଆଇପି ସୃଷ୍ଟି ରେ ଅଭାବ ହେଲା । ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିନଥିଲା ଯେହେତୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇନଥିଲା ।

(ଉତ୍ସ :ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ରେକର୍ଡରୁ ସଂକଳିତ)

ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅଭାବଗୁଡିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡିକରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଗଲା ।

3.3.5.2 ଡିପିଆର ରେ କମି

- **ସମ୍ଭାବ୍ୟତା କୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ନ କରି ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଆରମ୍ଭ**

କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲା ର ତେଲ ଉପତ୍ୟକା ରେ ହେବାକୁ ଥିବା 26 ଟି ଏମଏଲପି ର ଡିପିଆର ଦର୍ଶାଉଥିଲା(ନଭେମ୍ବର 2012) ଯେ, ତେଲ ନଦୀରେ ପ୍ରବାହିତ ଜଳ ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରହଣ ହେବାକୁ ଥିବା ଜଳର ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟ ୟୁଆଇଆଇପି ଅଧିନରେ ଥିବା ହାତି ବ୍ୟାରେଜ୍ ଦ୍ୱାରା କରାଯିବ । ତଦନୁସାରେ, ଇଇ ତେଲ ଉପତ୍ୟକା ରେ 34,200 ହେକ୍ଟରକୁ ଖରିଫ ଋତୁରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଜୁନରୁ ନଭେମ୍ବର ମଧ୍ୟରେ ଜଳଯୋଗାଣ ନିମନ୍ତେ 26 ଟି ଏମଏଲପିର ନିର୍ମାଣ 587.78 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ରେ ଅଗଷ୍ଟ 2013 ରେ କରିଥିଲେ ଯାହା ଫେବୃଆରୀ 2016 ରେ ସରିବାର ଥିଲା । 26 ଟି ଏମଏଲପି ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ଯାହା ର ଜଳଯୋଗଣ କ୍ଷମତା 4,500 ହେକ୍ଟର ଥିଲା ତାର ନିର୍ମାଣ 82.37 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ 2017 ମସିହାରେ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଏମଏଲପି ମଧ୍ୟରୁ 900 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ ବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ଏମଏଲପି ଉତ୍ସରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳ ର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଜଳସେଚନ କରିପାରିନଥିଲା । ଅନ୍ୟ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର କାମ 591.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ଚାଲୁରହିଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲା ଯେ , ତେଲ୍ ନଦୀ ରେ ବ୍ୟାରେଜ୍ ନଥିଲା ଏବଂ କେବଳ ଯଥେଷ୍ଟ ବର୍ଷା ବେଳେ ଜଳଯୋଗାଣ କରିପାରେ । ମରୁଡି କିମ୍ବା ସ୍ୱଳ୍ପ ବୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କୌଣସି ଜଳଯୋଗାଣ କରିପାରିବନି । ତାହାଛଡା, ଯେପରି ପରିଚ୍ଛଦ 3.3.1.4 ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ୟୁଆଇଆଇପି ଅଧିନରେ ଥିବା ହାତି ବ୍ୟାରେଜ୍ ରେ ୟୁଆଇଆଇପି ର ଆୟାକଟ୍ କୁ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପାଣି ନଥିଲା । ଏହିପରି, ହାତି ବ୍ୟାରେଜ୍ ବନ୍ୟା କିମ୍ବା ବହୁତ ବର୍ଷା ଛଡା ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥା ରେ ତେଲ୍ ନଦୀ କୁ ମଧ ପାଣି ଯୋଗାଇ ପାରୁନଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ର ତଥ୍ୟକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରି ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଅସ୍ଥାୟୀ କ୍ରସ ବଂଧ ର ନିର୍ମାଣ ଆବଶ୍ୟକତା ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ପାଣିକୁ ସମ୍ପ ମଧ୍ୟକୁ ଇନଟେକ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମ ରେ ଯିବାକୁ ଦେବ । ଯାହାହେଉ, ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଏକ ଇନଷ୍ଟ୍ରିମ୍ ଗଠନ ର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଉପଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

3.3.5.3 ପରିକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

- **ଶୁଖିଲା ଜଳଉତ୍ସକୁ ନେଇ ବୃହତ୍ ଉଠାଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ର ନିର୍ମାଣ**

ନିର୍ମାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ ହୋଇଥିବା ନଅଟି ନମୁନା ଏମଏଲପି ମଧ୍ୟରୁ 3,150 ହେକ୍ଟର ଡିଜାଇନ ଆୟାକଟ୍ ପାଇଁ ଚାରୋଟି[25] ପ୍ରକଳ୍ପ 60.59 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ସ ରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜଳ ର ଅଭାବ ହେତୁ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଜଳସେଚନ ଜରିପାରିନଥିଲେ ଯେହେତୁ ପାଣିର ଉତ୍ସ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକଳ୍ପ (କପିଳାସ ପ୍ରକଳ୍ପ) ରେ ଶୁଖି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବାକି ତିନୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ରେ ପାଣିର ସ୍ତର ଉଠାଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ନଦୀ ଶଯ୍ୟା ଜଳସ୍ତର[26] ଠାରୁ ତଳେ ରହିଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ –ଏବଂ–ମୁଖ୍ୟ ଇଁଜିନିୟର, ଏମଏଲପି ସ୍ୱଳ୍ପ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ରୋତ ସଂରକ୍ଷଣ ଗଠନ ନିର୍ମାଣ ର ମଞ୍ଜୁରୀ (ଅକ୍ଟୋବର 2019) ରେ କରିଥିଲେ ଯାହାକି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2021)

ସ୍ରୋତ ସଂରକ୍ଷଣ ଗଠନର ନିର୍ମାଣ ନ ହେବା ହେତୁ ଉଠାଜଳ ସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯାଇପାରି ନଥିଲା , ପ୍ରସ୍ତାବିତ 3,150 ହେକ୍ଟର ଆୟାକଟ୍ କୁ ଜଳସେଚନ କରାଯାଇପାରି ନଥିଲା, ଫଳରେ 60.59 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଫଳପ୍ରସୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର ତଥ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ , ଯଦି ବର୍ଷା ଋତୁ ରେ ଏହିପରି ଶୁଖିଲା ପାଗ ଲମ୍ବା ସମୟ ପାଇଁ ଲାଗିରହେ ତେବେ ନଦୀରେ ପାଣିର ଗଭିରତା ଆକଳିତ ଗଭିରତା ଠାରୁ କମି ଜଳଯୋଗାଣ ରେ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ, କାରଣ ପ୍ରଣାଳୀ ଭିତରକୁ ବାଲିର ସହଜ ପ୍ରବେଶ ରୋକିବା ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରଣାଳୀ ର ମୁଖଦ୍ୱାର ନଦୀଶଯ୍ୟା ର ହାରାହାରି ଉଚ୍ଚତା ଠାରୁ 0.6 ମି ଉଚ୍ଚାରେ ରଖାଯାଇଛି । ଯାହାହେଉ, ଏହାର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ନଦୀପ୍ରବାହ ରେ ଏକ ସ୍ରୋତ ସଂରକ୍ଷଣ ଗଠନ ର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ଏହି ଦିଗ ଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ସମୟରେ ସମ୍ବୋଧିତ ହେବାର ଥିଲା ।

ଅଡିଟ୍ ଦେଖିଲା ଯେ, ଯେହେତୁ ତେଲ ନଦୀରେ କୌଣସି ବ୍ୟାରେଜ୍ ନଥିଲା ଏବଂ ଏହା କେବଳ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବର୍ଷା ହେଲେ ଜଳ ଯୋଗାଇ ପାରୁଥିଲା, ସଂଭାବ୍ୟତା ଏବଂ ଉତ୍ସରେ ଜଳର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା କୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନକରି ଏମଏଲପି ଗଠନ ନିଷ୍ଫଳ ଥିଲା ।

3.3.6. କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ

ନାଳ କିମ୍ବା ବିଦ୍ୟମାନ କେନାଲ ସିଷ୍ଟମ ମାଧମରେ ଉତ୍ସଗୁଡିକର ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତାରୁ ଏମଆଇପିଗୁଡିକ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇଥାଏ । ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଅବଧି , ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ସହିତ ଖାପ ଖାଇବା, ଶୀଘ୍ର ଜଳସେଚନ ସୃଷ୍ଟି, ବିରଳ କିମ୍ବା କୌଣସି ଆରଏଣ୍ଡଆର ସମସ୍ୟା ନଥିବା, ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ସହଜ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ହେତୁ ଏମଆଇପି ଗୁଡିକ ଲୋକପ୍ରିୟ । କେବିକେ[27] ଜିଲ୍ଲାଗୁଡିକରେ 2007-08 ମଧ୍ୟରେ ତ୍ୱରିତ ଜଳସେଚନ ହିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (ଏଆଇବିପି) ଅଧିନରେ ସରକାର 10ଟି ଏମଆଇପିକୁ ଅନୁମୋଦନ କରି 14.70 କୋଟି ଟଙ୍କା

ତାଲି ଜୋର ଏମ.ଆଇ.ପି. ର ହେଡ୍ କାର୍ଯ୍ୟ

[25] ଅଗଲପୁର,ଗୁଡ଼ଭେଲା,କପିଳାସ ଏବଂ ଲାଇତେରା

[26] ଉଠାଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଜଳଶଯ୍ୟା ର ଉଚ୍ଚତା

[27] ପୂର୍ବରୁ କୋରାପୁଟ,ବଲାଙ୍ଗୀର ଏବଂ କଳାହାଣ୍ଡି ଆଦି ଜିଲ୍ଲାଗୁଡିକ(କେବିକେ ଜିଲ୍ଲାଭାବେ ଜଣାଶୁଣା) 1992-93 ପରଠାରୁ ଏବା କୋରାପୁଟ,ମାଲକାନଗିରି, ନବରଙ୍ଗପୁର, ରାୟଗଡା, ବଲାଙ୍ଗୀର, ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର, ନୂଆପଡା ଏବଂ କଳାହାଣ୍ଡି ଆଦି ଆଠଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଛି ।

ବ୍ୟୟରେ 1,612 ହେକ୍ଟରକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକ 772 ହେକ୍ଟର (48 ପ୍ରତିଶତ) ଆୟାକଟ ସଫଳତା ସହିତ 20.34 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ(38 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରକଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି ଶୂନ (ଦାମକିପାଲୀ)ରୁ 242 ପ୍ରତିଶତ (ଅଙ୍କମରା) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭିନ୍ନ ଥିଲା ।

ଯଦିଓ ବିଭାଗ ଦର୍ଶାଇଛି ଯେ 10 ଟି ଏମଆଇପି ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଦୁଇଟି ପ୍ରକଳ୍ପରେ [28] କେବଳ ହେଡ ୱାର୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇନଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଛଅଟି ପ୍ରକଳ୍ପ[29] ରେ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଂଶିକ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଏମଆଇପିର ଆୟାକଟକୁ 26 ରୁ 75 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ପ୍ରକଳ୍ପରେ[30] ଯଦିଓ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ସମାପ୍ତ ହୋଇଛି, ଏଲଏ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିବାରୁ ଜମି ହରାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତିରୋଧ ଯୋଗୁଁ ଜଳଯୋଗାଣ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମିଳନୀ ସମୟରେ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି(ଅଗଷ୍ଟ 2021) ଯେ ବିଭାଗ ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜ୍ ରିସୋର୍ସ ପ୍ଲାନିଂ , ପ୍ରକଳ୍ପ ପରିଚାଳନା ସୂଚନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଜଳସେଚନ ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଛନ୍ତି, ଯାହା ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରଗତିରେ ଏଲଏ, ଜଙ୍ଗଲ ନିକାସ , ଆରଏଣ୍ଡଆର ସମସ୍ୟା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାରେ ବିଳମ୍ବ କୁ ତିବ୍ର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିପାରିବ ।

3.3.6.1 ଅଭିଳଷିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରକଳ୍ପ ବିତରଣର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

ସମସ୍ତ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ଏମଆଇ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଡିପିଆର ଗୁଡିକ ରେ କେବଳ ପରିକଳ୍ପିତ ଆୟାକଟକୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଏବଂ ହାସଲ ହୋଇଥିବା ଉପାଦାନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଇପିର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସୂଚନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା :

ସାରଣୀ 3.12: ମନୋନୀତ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଉପାଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଅଦ୍ୟାବଧି ଆଇପିର ଲକ୍ଷ ଏବଂ ସଫଳତା

ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ	ପ୍ରକଳ୍ପର ଉପାଦାନ	ପରିକଳ୍ପିତ ଆଇପି (ହେକ୍ଟରରେ)	ସଫଳତା ଆଇପି (ହେକ୍ଟରରେ)	ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟର ସାରାଂଶ
ଏମଆଇପିଏସ (ଦଶଟି)		1,612	772	ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଆଇପି ର ଅଭାବ ମୁଖ୍ୟତଃ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମାପ୍ତ ନହେବା, ଏଲଏରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ଜମି ହରାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ନକରିବା କାରଣରୁ ହୋଇଥିଲା । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପିପି ଗଠନ ହୋଇନଥିଲା । ଯେହେତୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିବା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ କରାଯାଇନଥିଲା ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇ ପାରିନଥିଲା ।

(ଉତ୍ସ : ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଳ୍ପ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ରେକର୍ଡରୁ ସଂକଳିତ)

ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅଭାବଗୁଡିକ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :

3.3.6.2 ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହରେ ବିଳମ୍ବ

- ସିଇ,ଏମଆଇ 250 ହେକ୍ଟର ଜମି କୁ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାରେ ବରାହରନଳା ଏମଆଇପି ର ନିର୍ମାଣ ଲାଗି 2.15 କୋଟି ଟଙ୍କା ର ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (2010-11) ଯାହାକି 2011-12 ରେ ସରିବାର ଥିଲା । ଇଇ, କଳହାଣ୍ଡି ଏମଆଇ ବିଭାଜନ ପ୍ରକଳ୍ପଟିର ହେଡ୍ ୱାର୍କର କାମ 1.14 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ରେ 2011-12 ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା

[28] ବରାହନଳା ଏବଂ ଦାମକିପାଲ୍ଲୀ

[29] ଅଙ୍କମାରା ବ୍ରାହ୍ମଣୀଜୋର, ଜାତଖଲିଆ,ନାଗପଡା,ନୂଆପାଲି ଏବଂ ଚିଲଜୋଡି

[30] ଚିତଳପଡା, ଏବଂ ଡାଲୀଜୋର

27.89 ଏକର ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ନ ହେବା ଯୋଗୁଁ 7.58 କିମି ଦୀର୍ଘ ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀ ର କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇପାରି ନଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2019) । ଏହିପରି 1.14 କୋଟି ର ପାଣ୍ଠି ଅଟକି ରହିବା ସହ ଚାଷୀ ମାନେ ଦୀର୍ଘ 9 ବର୍ଷ ଧରି ଜଳସେଚନ ରୁ ବଞ୍ଚିତ ଥିଲେ ।

ସରକାର ସ୍ୱୀକାର କଲେ ଏବଂ କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ରୁ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ମଇ 2021 ରେ ୟୁଜିପିଏଲ ଅଧିନରେ ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀ ର ନିର୍ମାଣ ର କାମ ଆରମ୍ଭ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରମାଣତଃ, ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ ଟି 9 ବର୍ଷ ଯାଇଁ ବ୍ୟବହାର ନ ହୋଇ ରହିଥିଲା ।

2006-08 ମଧ୍ୟରେ 1,612 ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଜଳଯୋଗାଣ ନିମନ୍ତେ 14.71 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ 10 ଟି ଏମଆଇପି ର ନିର୍ମାଣ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯାହା 20.34 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ସମାପ୍ତ (2010-14) ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ର ନିର୍ମାଣ ନ ହେବାରୁ କେବଳ 772 ହେକ୍ଟର (48 ପ୍ରତିଶତ) ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ କରିପାରିଥିଲା ।

3.4 ଖର୍ଚ୍ଚ ସୁବିଧା ଅନୁପାତ (ବିସିଆର)

ବିସିଆର ହେଉଛି ଜଳସେଚନ ଯୋଗୁଁ ବାର୍ଷିକ ଅତିରିକ୍ତ ସୁବିଧା ଓ ଏହି ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ର ଅନୁପାତ । ବିସିଆର ର ହିସାବ ଡିପିଆର ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ , ଯେହେତୁ ଏକ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ର ଆର୍ଥିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା କୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ଏହା ଅତି ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା କୌଣସି ପ୍ରକଳ୍ପ କରିବାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ ଯାହା ପ୍ରକଳ୍ପର ମୂଲ୍ୟ ସହ ବିଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସୁବିଧା ଯଥା; ଜଳସେଚନ, ଶିଳ୍ପ କୁ ଜଳ ଯୋଗାଣ, ପିଇବା ପାଣି ଯୋଗାଣ ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଜଳସେଚନ ଓ ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରକଳ୍ପ ର ଡିପିଆର ପ୍ରସ୍ତୁତି ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁସାରେ ମରୁଡି ଅଞ୍ଚଳ ରେ ଏହିପରି ପ୍ରକଳ୍ପ ର ମଞ୍ଜୁରୀ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଡିପିଆର ଏକ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହା 1.5 ଅଟେ ।

ନମୁନା ପ୍ରକଳ୍ପ ର ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବେଳେ, ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ଡିପିଆର ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବିସିଆର ବାରମ୍ବାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବାକୁ ପ୍ରବୃତ ଥିଲା ଯାହାର କାରଣ ଗୁଡିକ ନିମ୍ନ ରେ ଦିଆଗଲା

- ବିସିଆର କୁ ହିସାବ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବିଭାଗ ଡିପିଆର ରେ ଦର୍ଶାଇ ଥିଲେ ଯେ ବିଭିନ୍ନ ଫସଲ ଯେପରି ଧାନ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କାରୀ ଫସଲ ଯଥା ପନିପରିବା , ଡାଲି, ତୈଳବୀଜ ଇତ୍ୟାଦି ର ଚାଷ ହେବାର ଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଯଦିଓ ବିବିଧ ଫସଲ ପ୍ରଣାଳୀ ଚାଷ ହେବା ଡିପିଆର ରେ ଦର୍ଶା ଯାଇଥିଲା , ଧାନ ହିଁ କେବଳ ଚାଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଥିଲା, ଯାହା ବିସିଆର ଉପରେ ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ବିଭାଗୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ରେ ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ କରି ପାଇଲା ଯେ ଚାଷିମାନେ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଧାନ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ । ଏହା ସିସିଇ ଏବଂ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷେତ୍ର ପରିଦର୍ଶନ ବେଳେ ଚାଷିଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲା ।

  ସଚେତନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି ନ କରିବା ଏବଂ ସଠିକ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ନହେବାରୁ ସେମାନେ ବିବିଧ ଫସଲ ଚାଷ ଅନୁସରଣ ନ କରି ପାରମ୍ପାରିକ ପ୍ରଥା ରେ ଚାଷକୁ ଆପଣେଇ ଥିଲେ ।

- ତାହା ଛଡା, ତିନୋଟି ପ୍ରକଳ୍ପ (ଏସଆଇପି/ଆରଆରବିସି/ଆରଏଲବିସି) ର ଆୟାକଟ ବହୁଳ ମାତ୍ରା ରେ କମାଯାଇଥିଲା ।

- ପ୍ରକଳ୍ପ ର ମୂଲ୍ୟ ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ ଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ ବଢାଯାଇଥିଲା (ଏଲଆଇଆଇପି ଏବଂ ୟୁଆଇଆଇପି)

  ଡ଼ିପିଆର ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିସିଆର ଏବଂ ଆପଣେଇଥିବା ଫସଲ ପ୍ରଣାଳୀ, ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆୟାକଟ ଏବଂ ଅଧିକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ଆଧାର କରି ହିସାବ ହୋଇଥିବା ବିସିଆର ନିମ୍ନ ରେ ଦିଆଗଲା:

ସାରଣୀ-3.13: ପ୍ରକଳ୍ପ ଅନୁଯାୟୀ କମ ହୋଇଥିବା ଆୟାକଟ କୁ ଆଧାର କରି ହିସାବ ହୋଇଥିବା ଏବଂ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବିସିଆର

ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ	ପ୍ରାରମ୍ଭ ବର୍ଷ	ଡ଼ିପିଆର ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ବିସିଆର	ପୁନଃନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆୟାକଟ ଓ ଫସଲ ଚାଷ ଅନୁସାରେ ବିସିଆର ର ହିସାବ	ଡିଜାଇନ ଆୟାକଟ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ରେ	କମା ଯାଇଥିବା ଆୟାକଟ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ରେ
ଏସଆଇପି	1982	1.62	0.70	1.09	0.92
ୟୁଆଇଆଇପି (ସଂପ୍ରସାରଣ)	2003	2.44	0.79	0.25	0.25
ଏଲଆଇଆଇପି	1999	1.27	0.71	0.30	0.30
ଆରଆରବିସି	1978	2.27	0.79	1.21	0.67
ଆରଏଲବିସି	2016	ହିସାବ ହୋଇନାହିଁ	0.84	1.14	0.79
ଏମଏଲପି	2013-15	ଏକ ରୁ ଅଧିକ	ଏକ ରୁ କମ	0.59	0.59
ଏମଆଇପି	2006-08	ଏକ ରୁ ଅଧିକ	ଏକ ରୁ କମ	0.01	0.01

(ଉତ୍ସ: ଅଡ଼ିଟଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ)

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀ ରୁ ଦେଖାଯାଇ ପାରେ ଯେ, ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ଅଡ଼ିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ହିସାବ କରାଯାଇଥିବା ବିସିଆର କେବଳ 0.70 ଠାରୁ 0.84 ମଧରେ ଥିଲା । ସମସ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକର ବିସିଆର ଏକ ରୁ ତଳେ ଥିଲା ଯାହା ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକୁ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ରୁ ଅଲାଭକାରି ପ୍ରତିପାଦିତ କରୁଥିଲା ।

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ପ୍ରକଳ୍ପ / ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକର ମଞ୍ଜୁରୀ ବେଳେ ବିସିଆର ର ହିସାବ ପୂଣ୍ୟମୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ ପ୍ରକୃତ ବିସିଆର ଖର୍ଚ୍ଚ ବଢ଼ିବାରୁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭାବେ କମିଥିଲା ଯାହାକି ପୂର୍ବ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଏବଂ ଯେଉଁଠି ବ୍ୟବହୃତ ଆଇପି ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଆଇପି ରୁ କମ୍ ଥିଲା ସେଠି ଉପକାର କମ୍ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ , ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଫସଲ ର ବିବିଧକରଣ ଏବଂ କୃଷକ ସଚେତନତା ହାସଲ କରି ହେଲା ନାହିଁ , ଯେହେତୁ ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ସାମିଲ ଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ଏକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ସମସ୍ୟା ଥିଲା ଏବଂ ଏହା କୃଷକ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖିଥିଲା ।

3.5 କମାଣ୍ଡ ଏରିଆର ବିକାଶ

ଭାରତ ସରକାର 1974 ମସିହାରେ ସିଏଡି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ କ୍ଷେତର ଉନ୍ନତି କାମଗୁଡିକ ଯେପରିକି ଜାଗା ସମତୁଲ ଏବଂ ରୁପ ଦେବା, ଫିଲ୍ଡ ଚ୍ୟାନେଲ୍ ଫିଲ୍ଡ ଡ୍ରେନ୍ କ୍ଷେତର ରାସ୍ତା, କୃଷିଜ ଏବଂ ଜଳସେଚନ ସଂପ୍ରସାରଣ ସେବା ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ମେଳଣ ଆଧାର ରେ ସହାୟତା । କମାଣ୍ଡ ଏରିଆ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଗୁଡିକ ମଧରେ କୃଷି ସଂପ୍ରସାରଣ ସେବା, ବୃହତ ଜଳ ନିକାଶ ଚାନେଲ, ପାର୍ଶ୍ୱ ନାଳ ଇତ୍ୟାଦି ଅର୍ନ୍ତଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ସିଏଡି କାଯ୍ୟ ର ଆବଶ୍ୟକ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ନିମ୍ନ ରେ ଦିଆଗଲା

ସାରଣୀ-3.14 : ନମୁନାଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଏବଂ କରାଯାଇଥିବା ସିଏଡି କାର୍ଯ୍ୟ ର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଛି

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରକଳ୍ପ ର ନାମ	ସିଏଡି କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଣାଳୀ ର ଆବଶ୍ୟକ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କିମି ରେ)	ସିଏଡି କାମ ରେ ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିବା ଚ୍ୟାନେଲର ଦୈର୍ଘ୍ୟ (କିମି ରେ)
1	ଏସଆଇପି	1,016.97	118.83
2	ୟୁଆଇଆଇପି (ସଂପ୍ରସାରଣ)	764.52	627.31
3	ଏଲଆଇଆଇପି	ୟୁଜିପିଏଲ ଅଧିନରେ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି	ୟୁଜିପିଏଲ ଅଧିନରେ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି
4	ଆରଆରବିସି	507.68	ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ
5	ଆରଏଲବିସି	701.82	ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ
6	ଏମଏଲପି	ଉଠାଜଳସେଚନ ଯୋଗୁଁ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ	ଉଠାଜଳସେଚନ ଯୋଗୁଁ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ
7	ଏମଆଇପି	23.16	ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ
ମୋଟ		**3,014.15**	**746.14**

(ଉତ୍ସ ଅଡିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ସଂକଳିତ)

❖ ଏସଆଇପି ପ୍ରକଳ୍ପ ରେ ଯଦିଓ ପ୍ରକଳ୍ପ ଟି 33,899 ହେକ୍ଟର କୁ ଜଳସେଚନ କରୁଥିଲା , ସିଏଡି କାମ କେବଳ 6,587 ହେକ୍ଟର ପାଇଁ ହୋଇଥିଲା (2013-14) । ପୁଣି, ସିଏଡି ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକା ଅନୁଯାୟୀ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି 30 ମି ଜଳମାର୍ଗ/ଫିଲ୍ଡ ଚାନେଲ ନିର୍ବାହ ହେବା କଥା । ଏହିପରି 6,587 ହେକ୍ଟର ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 197.61 କିମି ନିର୍ବାହ ସ୍ଥଳେ 118.83 କିମି ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ସୂଚାଉଥିଲା ଯେ ସିଏଡି କାମ ଗୁଡିକ ଗାଇଡଲାଇନ କୁ ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରି ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିଲା । ବଣ୍ଟନ ପ୍ରଣାଳୀ ର ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଲମ୍ବ ପାଇଁ ଜାଗା ଅଧିଗ୍ରହଣ ରେ ବିଭାଗର ବିଫଳତା ଲାଗି ସିଏଡି କାର୍ଯ୍ୟ ରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିଲା । ପୁଣି, ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ 118.83 କିମି ର ସିଏଡି କାର୍ଯ୍ୟର ନିର୍ମାଣ ଲାଗି 9.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟ ମାନଦଣ୍ଡ ବଦଳରେ ବିଭାଗ 26.31 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା ଫଳରେ 16.76 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ରେ କମି ଓ ବିଳମ୍ବର କାରଣ ନ ବୁଝାଇ କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ସିଏଡି କାମ ଗୁଡିକୁ ଡିସେମ୍ବର 2021 ଶେଷସୁଦ୍ଧା ସାରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଛି ।

❖ ୟୁଆଇଆଇପି କେନାଲ ର ସଂପ୍ରସାରଣ କାମ 2015-16 ମସିହାରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । 25,484 ହେକ୍ଟର ବିଶିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶୀକା ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା 764.52 କିମି (30 ମି ପ୍ରତି ହେକ୍ଟର) ସିଏଡି କାମ ସ୍ଥଳେ 627.31 କିମି (82 ପ୍ରତିଶତ) କରାଯାଇଥିଲା ଫଳରେ 137.21 କିମି ର କମ୍ କାମ ହୋଇଥିଲା । ଇଇ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଆଚ୍ଛାଦିତ ହେବାକୁ ଥିବା ପ୍ରକୃତ ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ର ର ଅନୁଚିତ ନିରୁପଣ ଲାଗି ସିଏଡି କାମ ର ସ୍ୱଳ୍ପ ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିଲା । ଅଡିଟ୍ ଏହା ମଧ୍ୟ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲା ଯେ ଜଳମାର୍ଗ / ଫିଲ୍ଡ ଚାନେଲ ଲାଗି ବିଆଇଏସ କୋଡ ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କେନାଲ ର ପାର୍ଶ୍ୱ କାନ୍ଥ ଏବଂ ଶଯ୍ୟା ର ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ମୋଟେଇ 75 ମିମି ବଦଳରେ 150 ମିମି ମୋଟେଇ ରେ ନିର୍ବାହ ହୋଇଥିଲା । ଇଇ 36.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୂଲ୍ୟ ମାନଦଣ୍ଡ ବିରୁଦ୍ଧରେ 85.68 କୋଟି ଟଙ୍କା ର ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲେ ଯାହା ଯୋଗୁଁ 49.56 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ, ପ୍ରକୃତ ରେ 25,484 ହେକ୍ଟର ପାଇଁ 627.31 କିମି ଦୈର୍ଘ୍ୟର ଫିଲ୍ଡ ଚ୍ୟାନେଲ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ତର ଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା ଯେହେତୁ 137.21 କିମି ର କମ୍ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର କାରଣ ଅଡିଟ୍ କୁ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା ।

❖ କମାଣ୍ଡ ଏରିଆ ବିକାଶ ପାଇଁ ଇଇ, ରେଙ୍ଗାଲୀ ଦକ୍ଷିଣ କେନାଲ ବିଭାଜନ - II ସିଏଡି ବିଭାଜନ ନଂ – 10 ଢେଙ୍କାନାଳ ଙ୍କ ପାଖରେ 25 କୋଟି ଟଙ୍କା 2016-20 ମଧ୍ୟରେ ଜମା କରିଥିଲେ । 25 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ 2.72 କୋଟି ଟଙ୍କା ର ୟୁସି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଚାରିବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ସିଏଡି ଢେଙ୍କାନାଳ ବିଭାଜନ 2.72 କୋଟି ଟଙ୍କାର କାମ କରିପାରି ଥିଲେ । ଫଳରେ ଚାଷୀଙ୍କୁ ସିଏଡି ମାଧ୍ୟମ ରେ ଜଳସେଚନ ର ସୁବିଧା ନ ଦେଇ 22.28 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦେୟ ବିନିଯୋଗ ନ ହୋଇ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ରହିଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2021) ଯେ , ସିଏଡି କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ପାଇଁ 9.76 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ସାରିଲାଣି ଏବଂ ବଳକା କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରହିଛି , ତାପରେ ଜଳସେଚନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏହି ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ ପାଣି 2016 ମସିହାରୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲାଣି ଏବଂ କାମ ଗୁଡିକ ଏବେବି ଚାଲୁ ରହିଛି ।

ଜଳସେଚିତ କ୍ଷେତ୍ରର ଶେଷଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାନ ଜଳ ଯୋଗାଣ ନିମନ୍ତେ ସିଏଡି କାମ ଗୁଡିକ କରାଯାଇଥିଲା । କାମ ଗୁଡିକ ନ ସରିବା ହେତୁ ଶେଷ ଭାଗ ରେ ଥିବା ବ୍ୟବହାରକାରୀ ଙ୍କୁ ସମାନ ଜଳ ଯୋଗାଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମୀଳନି (ଅଗଷ୍ଟ 2021) ରେ ସରକାର ଙ୍କ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ କହିଲେ ଯେ କାମ ଗୁଡିକ ଏମଜିଏନଆରଇଜିଏସ ଇତ୍ୟାଦି ମାଧ୍ୟମ ରେ କରାଯିବ ।

ସୁପାରିଶ :

- ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ଚିହ୍ନିତ କରି ଦୃଷ୍ଟିନିବଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରତିଟି ପ୍ରକଳ୍ପ ର ଉପାଦାନ ଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବା ଦରକାରଏବଂ ସେ ସବୁର ଶୀଘ୍ର ସମାପ୍ତି ଲାଗି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କୁ ତିବ୍ର କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ନିର୍ବାହୀ ମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଦରକାର ।
- ଓପିଡବ୍ଲୁ କୋଡ ରେ ଯେପରି ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପରେ ପ୍ରକଳ୍ପକାମ ଆରମ୍ଭ ହେବା ସରକାର ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଦରକାର ।
- ସରକାର ଠିକ ସମୟରେ ଜମିଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକଙ୍କୁ ଆରଏଣ୍ଡଆର ସହାୟତା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ କୌଶଳ ଆପଣେଇବା ଦରକାର ଏବଂ ଯେଉଁ ଅଫିସର ମାନେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପିତ ଲୋକଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ରେ ବିଳମ୍ବ ଯୋଗୁଁ ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଲାଗି ଦାୟୀ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିବା ଦରକାର ।
- ଅନୁଚିତ ସର୍ଭେ ଏବଂ ଭୁଲ ଡିଜାଇନ ଆପଣେଇବା ଯୋଗୁଁ ଆଡିବନ୍ଧ ଖସିବା ଲାଗି ଦରକାର ହେଉଥିବା ଅଯଥା ପୁନରୁଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ନିର୍ବାହୀ ମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିବା ଦରକାର ।
- ଭୁଲ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ଲାଗି ବିଭାଗ ନିର୍ବାହୀ ମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରିବା ଦରକାର